

บทที่ 3

ทัศนคติของผู้นำไทยกับนโยบายต่อต้านเวียดนามในกัมพูชา

ในบทนี้จะกล่าวถึงทัศนคติของผู้นำไทยต่อภัยคุกคามของเวียดนามในกัมพูชา (ที่เป็นผลมาจากปัจจัยที่กล่าวไว้ในบทที่ 2) ซึ่งตรงกับช่วงการบริหารประเทศของรัฐบาลไทย 2 สมัย อันได้แก่ ช่วงที่ 1 คือ สมัยรัฐบาลของพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ และช่วงที่ 2 คือ สมัยรัฐบาลของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ โดยจะนำเสนอในหัวข้อที่ 3.1 และ 3.2 ตามลำดับ

3.1 สมัยรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ (พ.ศ. 2520 – 2523)

3.1.1 ภูมิหลัง

ในการศึกษานโยบายที่กำหนดโดยผู้นำไทยที่วิเคราะห์จากการรับรู้หรือทัศนคติของผู้หน้านั้น การพิจารณาย้อนไปถึงประวัติความเป็นมาอันเป็นภูมิหลังที่สั่งสมมาจากประสบการณ์ของผู้นำ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา การทำงาน ฯลฯ เป็นสิ่งที่ไม่อาจละเลยได้ เพราะทำให้ผู้ศึกษาทราบและเข้าใจถึงพื้นฐานความคิด การมอง และทัศนคติของผู้นำในการมองปัญหาต่าง ๆ ในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งในประเด็นนี้หมายความว่า การมองหรือทัศนคติต่อภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์ โดยเฉพาะภัยคุกคามจากสหภาพโซเวียตและเวียดนาม ดังนั้นปัจจัยด้านภูมิหลังของตัวบุคคลในที่นี้คือผู้นำจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่ง ที่นำไปสู่การกำหนดและการดำเนินนโยบายของไทยต่อกัมพูชา

พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เกิดเมื่อวันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2460 ได้เข้าศึกษาที่โรงเรียนสมุทรสาครวิทยาลัย จังหวัดสมุทรสาคร และโรงเรียนปทุมคงคา กรุงเทพฯ จากนั้นได้เข้าศึกษาที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จนสำเร็จการศึกษาในปี พ.ศ. 2493 และเข้ารับราชการทหาร โดยในระหว่างนั้นพลเอกเกรียงศักดิ์ได้เข้าศึกษาต่อที่โรงเรียนเสนาธิการทหารบก รุ่นที่ 28 และโรงเรียนเสนาธิการทหารบกแห่งสหรัฐอเมริกา ในปี พ.ศ. 2507 ต่อมาก็ได้เข้าศึกษาในวิทยาลัยกองทัพบกและวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรรุ่นที่ 5

ส่วนชีวิตด้านการงาน พลเอกเกรียงศักดิ์นั้น รับราชการเป็นทหารฝ่ายเสนาธิการมาโดยตลอด ก่อนจะเข้าดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารสูงสุด โดยระหว่างที่รับราชการทหารอยู่นั้น พลเอกเกรียงศักดิ์ได้เคยเข้าร่วมรบในสงครามเกาหลีขณะที่มียศพันโทและดำรงตำแหน่งกองพันทหารราบผลัดที่ 3 ซึ่งการรบอย่างกล้าหาญครั้งนี้ได้สร้างเกียรติภูมิอย่างมากจนหน่วยได้บังคับบัญชาได้ฉายาว่า “กองพันพยัคฆ์น้อย”¹ นอกจากจะเคยร่วมรบที่เกาหลีแล้วท่านยังเคยเข้าไปรบในเวียดนาม ลาว พม่า อีกด้วย ซึ่งหลังจากกลับจากสงครามแล้วท่านก็ได้เข้าประจำที่กองบัญชาการทหารสูงสุดและรับราชการทหารฝ่ายเสนาธิการมาโดยตลอด ส่วนบทบาททางการเมืองพลเอกเกรียงศักดิ์เคยเข้าร่วมกับคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินหรือคณะปฏิวัติ ซึ่งนำมาสู่การขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในปี พ.ศ. 2520

จากที่กล่าวถึงประวัติการศึกษาและการทำงานของพลเอกเกรียงศักดิ์โดยย่อข้างต้น จะเห็นได้ว่าท่านมีภูมิหลังที่ผูกพันกับการเป็นทหารฝ่ายเสนาธิการมาโดยตลอด ถึงแม้ว่าท่านจะได้ไปร่วมรบในสงครามต่าง ๆ จากประสบการณ์ของท่าน แต่ท่านก็ไม่เห็นด้วยกับการสู้รบและใช้กำลังเข้าต่อสู้กันอันนำไปสู่สงคราม ดังจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“...ผมเคยเป็นทหาร เคยรบมาหลายแห่งแล้ว สี่ห้าแห่งแล้ว ในเกาหลี เวียดนาม ในพม่า ลาว ก็ไม่อยากจะให้ใช้กำลังทหาร เพราะไม่เกิดประโยชน์ การแก้ปัญหาทางการเมืองด้วยกำลังทหารนี้ด้วยอำนาจ ด้วยความรุนแรง ไม่มีทางสำเร็จ ...การพุดจากกันนี้แหละเป็นสิ่งที่เป็นแนวทางของผม...”²

จากที่ศนะดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นถึงพื้นฐานความคิดของท่านที่ได้สะท้อนถึงแนวทางในการกำหนดและดำเนินนโยบายในสมัยต่อมาที่ท่านเกรียงศักดิ์ได้ก้าวเข้าสู่การเมือง โดยดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอันเป็นผู้นำประเทศในยุคที่มีภัยคุกคามคอมมิวนิสต์รอบด้าน โดยเฉพาะจากเวียดนาม สาธารณรัฐประชาชนจีน และสหภาพโซเวียต ปัจจัยด้านตัวบุคคลของผู้นำของพลเอกเกรียงศักดิ์ดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ถึงความโน้มเอียงของตัวผู้นำในการมองภัยคุกคามได้ว่า การที่

¹ ธนาภิต, ประวัตินายกรัฐมนตรีไทย (กรุงเทพฯ: พีรามิด, 2545), หน้า 296.

² “พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์: อดีตนายกรัฐมนตรึ,” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 35,33 (29 ม.ค.- 6 ก.พ. 2532):

ท่านเป็นทหาร ท่านย่อมจะตระหนักถึงภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์อย่างมาก ไม่ว่าจะในรูปแบบของการบ่อนทำลายความมั่นคงภายใน ปัญหาการทางเมืองภายใน ปัญหาการรุกราน และปัญหาที่เป็นผลกระทบมาจากประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งล้วนแต่กระทบต่อความมั่นคงของไทย ดังนั้น จากข้อพิจารณาในเรื่องตัวบุคคลของผู้นำผนวกกับปัจจัยภายนอกที่เข้ามา อันหมายถึง เหตุการณ์ในอดีต และปัจจุบันที่ทำให้ท่านเกรียงศักดิ์รับรู้และมีทัศนคติต่อปัญหาภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์ อันนำไปสู่การกำหนดนโยบายด้านต่าง ๆ ดังที่จะกล่าวในประเด็นต่อไปนี้

3.1.2 ทัศนคติบนนโยบายการเมืองภายใน

สถานการณ์ทางการเมืองภายในก่อนหน้าที่พลเอกเกรียงศักดิ์จะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี นั้น มีความตึงเครียดอย่างมาก เนื่องจากการกลับมาของการปกครองโดยรัฐบาลทหารอีกครั้ง หลังการยึดอำนาจโดยฝ่ายทหารในเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับประชาชน มีความรุนแรงขึ้น โดยฝ่ายรัฐบาลก็มุ่งปราบปรามคอมมิวนิสต์อย่างเข้มงวด ส่งผลให้นักศึกษาที่ต่อต้านรัฐบาลหนีเข้าป่า ทำให้เกิดการก่อการร้ายโดย ผกค.มีมากขึ้น ดังนั้น หลังจากที่พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ได้เข้ามาบริหารประเทศ ท่านก็ได้เปลี่ยนแปลงการดำเนินนโยบายในหลายๆ ด้าน โดยนโยบายทางการเมืองภายในกับปัญหา ผกค. ท่านได้แสดงทัศนะ ดังนี้

“เวลานี้เรารู้กับคอมมิวนิสต์ และคอมมิวนิสต์นั้นหาว่าเราเป็นเผด็จการ ไม่เป็นประชาธิปไตยเป็นเผด็จการรูปแบบต่างๆ อันนี้ผมเดินทางมาเพื่อเป็นการตัดเงื่อนไขคอมมิวนิสต์ ไม่ให้เอามาเป็นข้ออ้างว่าเราปกครองแบบดิกเตเตอร์ชิป เพราะฉะนั้นปัญหาอื่น ๆ นั้น เรามีวิธีการหลายอย่างที่จะตัดเงื่อนไขสำคัญอันนี้ได้แล้ว”³

จากข้อสัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงแนวความคิดในการดำเนินนโยบายทางการเมืองของพลเอกเกรียงศักดิ์ ที่ต้องการจะทำให้มีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้นเพื่อให้คอมมิวนิสต์ อันได้แก่ พรรคคอมมิวนิสต์ (พ.ค.ท.) และขบวนการคอมมิวนิสต์ต่าง ๆ ยอมรับในระบอบการเมืองการปกครองที่เป็นอยู่มากขึ้น เห็นได้จาก หลังจากที่ท่านเข้ามาบริหารประเทศ พลเอกเกรียงศักดิ์ได้เชิญ

³“ประชาติมิตร สัมภาษณ์เฉพาะ พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์,” วารสารสุภาพบุรุษ-ประชาติมิตร 3, 157 (15 ส.ค. 2524):16.

อธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คือ ศ.เกษม สุวรรณกุล มาเป็น รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นการคลี่คลายปัญหาความตึงเครียดระหว่างกลุ่มปัญญาชนกับรัฐบาล ซึ่งอาจารย์และนักศึกษาของมหาวิทยาลัยมีความสัมพันธ์ที่ค่อนข้างจะไม่ดีกับรัฐบาลเก่า โดยเฉพาะจากกรณี 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 นอกจากนี้เพื่อการดำเนินการทางการเมืองในอันที่จะประสานความสามัคคีของคนในชาติ จึงได้มีการออกพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ก่อการกบฏ (ต่อรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร) ในวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2520 โดยมีผลบังคับใช้วันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2520⁴ เมื่อพิจารณาถึงมุมมองและความคิดในเรื่อง พ.ค.ท. ของพลเอกเกรียงศักดิ์ มีดังต่อไปนี้

"พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเป็นพรรคเถื่อน เป็นพรรคที่ควรจะต้องขจัดออกไป เป็นพรรคที่จะนำประเทศไทยไปสู่ความหายนะ ผมถือว่าเป็นศัตรูของชาติที่จะต้องขจัดออกไป เพราะพรรคคอมมิวนิสต์เป็นพรรคที่คอยขัดขวางการพัฒนาประเทศ ข้าราชการทหารตำรวจพลเรือนทุกคนจะต้องช่วยกันอย่างจริงจัง ในการที่จะดำเนินการขจัดพรรคนี้ออกไปให้หมด และผมเชื่อว่าถ้าเราร่วมมือกันอย่างจริงจัง เราสามารถที่จะขจัดพรรคนี้ออกไปได้อย่างแน่นอน"

จากการแสดงทัศนะต่อ พ.ค.ท.ดังกล่าวของพลเอกเกรียงศักดิ์ แสดงให้เห็นถึงความต้องการที่จะกำจัดขบวนการคอมมิวนิสต์ที่บ่อนทำลายความมั่นคงของชาติให้หมดไปด้วยการสร้างความเข้มแข็งและความร่วมมือสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชนชาวไทยทุกฝ่าย

เมื่อพิจารณาถึงการดำเนินนโยบายของพลเอกเกรียงศักดิ์ในการสมานไมตรีให้คนในชาติซึ่งเกี่ยวข้องกับรัฐบาลและประชาชน โดยเฉพาะปัญญาชนนักศึกษาทั้งหลายนั้น จะเห็นได้ว่า พลเอกเกรียงศักดิ์ได้ออก "พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ระหว่างวันที่ 4 ถึงวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519" ซึ่ง พรบ.นิรโทษกรรมฉบับนี้ได้รับการพิจารณาจากสภานิติบัญญัติซึ่งเป็นสภาแต่งตั้งในวันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2521 การออกพรบ. ดังกล่าวนี้นี้ได้รับการกล่าวชมว่าสามารถยุติข้อขัดแย้ง ดังจะยกเนื้อความในตอนต้นของพรบ.ที่แสดงถึงเหตุและผล ซึ่งสะท้อนถึงทัศนคติของพลเอกเกรียงศักดิ์ดังต่อไปนี้

⁴ ธนาภิต, ประวัติศาสตร์รัฐธรรมนูญไทย, หน้า 303.

⁵ "กองพันกบฏนโยบายปราบแดง," อาทิตย์รายสัปดาห์ 2, 69 (24 ต.ค. 2521) : 8.

"...โดยที่ได้พิจารณาเห็นว่า การพิจารณาคดีเนื่องในการชุมนุมในมหาวิทยาลัย
 ธรรมศาสตร์ ระหว่างวันที่ 4 ถึงวันที่ 6 ตุลาคม 2519 นั้น ได้ล่วงเลยมานาน
 พอสมควรแล้ว และมีที่ท่าว่าจะยืดเยื้อต่อไปอีกนาน ถ้าจะดำเนินคดีต่อไปจนเสร็จ
 สิ้น ก็จะทำให้จำเลยต้องเสียอนาคตในทางการศึกษาและการประกอบอาชีพยิ่งขึ้น
 และเมื่อคำนึงถึงว่า การชุมนุมดังกล่าวก็ดี การกระทำอันเป็นความผิดทั้งหลายทั้ง
 ปวงก็ดี เกิดขึ้นเนื่องจากความไม่เข้าใจในสถานการณ์ที่แท้จริง เพราะเหตุแห่ง
 ความเขว้ว้าย และการขาดประสบการณ์ของผู้กระทำความผิด ประกอบกับรัฐบาล
 ที่มีความประสงค์อย่างแน่วแน่ที่จะให้เกิดความสามัคคีในระหว่างชนในชาติ จึง
 เป็นการสมควรให้อภัยการกระทำดังกล่าวนี้ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิด
 ทั้งผู้ที่กำลังถูกดำเนินคดีอยู่และผู้ที่หลบหนีไปได้ประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ถูกที่
 ควร และกลับมาร่วมกันทำคุณประโยชน์และช่วยกันจรรโลงประเทศชาติให้
 เจริญรุ่งเรืองต่อไป..."⁶

กล่าวโดยสรุป พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ได้มีทัศนคติในต่อเรื่อง พ.ค.ท. และ ผกค. ว่าเป็นภัย
 ร้ายแรงต่อความมั่นคงของประเทศ ดังนั้นควรจะจัดให้หมดไป โดยการดำเนินนโยบายลดความตึง
 เครียดระหว่างรัฐบาลและฝ่ายประชาชนผู้หลงผิดให้กลับใจ ด้วยการออก พรบ.นิรโทษกรรมฯ ซึ่งถือ
 ว่าเป็นวิธีการแก้ปัญหาด้วยการไม่ใช้ความรุนแรง แต่เน้นที่การประนีประนอมเจรจากัน การ
 ประสานกันระหว่างฝ่ายต่างๆ ให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน ซึ่งนโยบายของท่านเกรียงศักดิ์ก็ถือว่าเป็น
 ประสบผลสำเร็จพอสมควร

3.1.3 ทัศนคติกับนโยบายด้านการทหารและความมั่นคง

ทัศนคติของพลเอกเกรียงศักดิ์ในด้านการทหารนั้น พิจารณาได้จากการดำเนินนโยบายต่าง ๆ
 เกี่ยวกับทหารที่สำคัญของพลเอกเกรียงศักดิ์ เริ่มจากการโยกย้ายทหารตั้งแต่ในช่วงปลายเดือน
 กันยายน ปี พ.ศ. 2520 กล่าวคือ ได้ย้ายพลเอกเสริม ฌ นคร ผู้บัญชาการทหารบกไปเป็นผู้บัญชาการ
 ทหารสูงสุด และให้พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ผู้ช่วยผู้บัญชาการกองทัพบกขึ้นไปเป็นผู้บัญชาการ
 ทหารบก เนื่องจากพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เคยดำรงตำแหน่งรองแม่ทัพภาคที่ 1 จังหวัดนครราชสีมา
 ซึ่งมีแนวทางในการปราบปรามคอมมิวนิสต์ในแนวทางที่นำการเมืองนำการทหาร การ

⁶ นรนิติ เศรษฐบุตร, เกิดมาเป็นนายก (กรุงเทพฯ: ศิลปวัฒนธรรม, 2529), หน้า 122.

เปลี่ยนแปลงโยกย้ายนายทหารดังกล่าวนี้จึงสะท้อนให้เห็นถึงทัศนะของพลเอกเกรียงศักดิ์ที่ต้องการ
ดำเนินนโยบายแบบการเมืองนำทหารใช้ประชาธิปไตยต่อสู้กับคอมมิวนิสต์มากกว่ามุ่งใช้กำลังกวาด
ล้าง อันจะยิ่งทำให้มีความขัดแย้งและไร้เสถียรภาพมากขึ้น

การเปลี่ยนแปลงโยกย้ายนายทหารดังกล่าว สะท้อนให้เห็นทัศนะในการต่อสู้กับ
คอมมิวนิสต์ของพลเอกเกรียงศักดิ์ ซึ่งแรงผลักดันที่สำคัญในการปราบปรามคอมมิวนิสต์ตามแนวทาง
ของท่านซึ่งก็คือ การผลักดันทางความคิดของทหารผู้น้อยในระดับปฏิบัติการในสนามรบ ดังที่ทหารผู้
หนึ่งได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับนโยบายของพลเอกเกรียงศักดิ์ไว้ดังนี้

“...ก็ทหารหนุ่มนี้แหละครับที่เสนอความคิดหลายอย่างในการดำเนินนโยบายทาง
การเมืองให้แก่ท่านนายกฯ เช่น เสนอให้ ‘นำประชาธิปไตยสู้กับคอมมิวนิสต์...’”⁷

ซึ่งทหารหนุ่มที่กล่าวถึงนี้ น่าจะหมายถึงพลเอกเปรมที่ในขณะนั้น ดำรงตำแหน่งแม่ทัพภาค
ที่ 2 นอกจากนี้ในประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศจากการคุกคามต่ออธิปไตย
และบูรณภาพแห่งดินแดนของคอมมิวนิสต์จากภายนอกประเทศนั้น ท่านได้มีทัศนะดังนี้

“...ผมไม่เคยกลัวคอมมิวนิสต์ต่างประเทศที่จะเข้ามารุกราน เพราะผมมีวิธีการที่
จะตัดเงื่อนไขเหล่านั้น ทำให้เราอยู่รอดปลอดภัย ขณะเดียวกันก็จะสร้างกองทัพ
ของผมให้มั่นคงแข็งแรง ในขณะเดียวกันก็ใช้การเมืองเข้ามาประกอบเพื่อความ
สมดุล ผมพยายามตัดเงื่อนไขการรุกราน เพราะหากไม่มีเงื่อนไขเหล่านี้แล้วยัง
มีการรุกราน นานาประเทศทั่วโลกนี้ต้องประณามผู้รุกราน”⁸

จากคำกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า ในสมัยรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์นั้น ยังไม่คาดคิดถึงปัญหาด้าน
ความมั่นคงอันมาจากการคุกคามจากภายนอก เนื่องจากขณะนั้นยังไม่มีกรรุกรานของประเทศฝ่าย
คอมมิวนิสต์ที่รุนแรงและมีเป้าหมายจะคุกคามความมั่นคงของไทยชัดเจนเหมือนในสมัยต่อมาที่เกิด
จากการกระทำของเวียดนาม จะมีก็แต่การปะทะกันบ้างประปรายระหว่างทหารไทยกับฝ่ายเขมรแดง

⁷ “กองทัพกับนโยบายปราบแดง,” อาทิตย์รายสัปดาห์ 2, 69: 9.

⁸ “ศึกฤทธิ์ - สุนัขไขลาน: ประชามิตร สัมภาษณ์เฉพาะ พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์,” สุภาพบุรุษ-ประชามิตร
3, 154. (15 ส.ค. 24) : 16-17.

เนื่องจากกองพลลาดตระเวนของเขมรเสรีฝ่ายต่อต้าน ซึ่งลี้ภัยเข้ามาอาศัยอยู่ในค่ายผู้อพยพในประเทศไทยได้ข้ามเขตเข้าไปโจมตีทหารเขมรแดงในดินแดนกัมพูชา เมื่อถูกทหารเขมรแดงไล่ล่าก็ถอยกลับเข้าไปไทย ทหารเขมรแดงที่ติดตามจึงล่องล้าเข้ามาในเขตไทย ดังนั้น ทหารทั้งสองฝ่ายจึงไม่อาจหลีกเลี่ยงการปะทะกัน การสู้รบบางครั้งก็เกิดจากทหารเขมรแดงเข้ามาโจมตีหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย ซึ่งวิเคราะห์ได้ว่าเป็นความพยายามของเขมรที่จะปิดกั้นพรมแดน เพื่อป้องกันไม่ให้ฝ่ายต่อต้านเขมรแดงที่ยังอยู่ในกัมพูชาติดต่อกับคนเขมรฝ่ายต่อต้านซึ่งลี้ภัยอยู่ตามค่ายผู้อพยพในไทย⁹ และปัญหาส่วนใหญ่จะเป็นในเรื่องของผู้อพยพชาวเขมรที่ลี้ภัยสงครามกลางเมืองภายในของกัมพูชาที่ถูกปกครองโดยรัฐบาลของฝ่ายคอมมิวนิสต์ที่นำโดยนายพอลพต (เขมรแดง) ดังนั้น การดำเนินนโยบายของไทยต่อกัมพูชาทางด้านการทหารและความมั่นคงโดยส่วนใหญ่จะเน้นถึงความมั่นคงทางการเมือง โดยเฉพาะการเมืองภายในมากกว่า แต่ในด้านการทหารก็มีการเตรียมพร้อมอยู่ตลอด พิจารณาได้จากนโยบายดังนี้

“...จะดำเนินการเตรียมและเสริมสร้างกำลังที่ใช้ในการป้องกันชาติให้เข้มแข็ง และอยู่ในสภาพพร้อมที่จะป้องกันราชอาณาจักร ทั้งกำลังทหาร กำลังตำรวจ อาสาสมัครดินแดน และราษฎรอาสาในรูปแบบต่างๆ ...จะเร่งรัดการขยายกำลังทหารตามแผนที่ได้วางไว้ และเร่งรัดปรับปรุงหน่วยทหารต่างๆ ให้มีกำลังเต็มตามอัตรา เพื่อให้มีปริมาณเพียงพอที่จะป้องกันอธิปไตยและปราบปรามการก่อการร้าย ซึ่งจะได้ใช้การเมืองและการพัฒนาเป็นหลักกำลังทหาร และกำลังอื่นเป็นการสนับสนุน...”¹⁰

จนกระทั่งในปี พ.ศ.2521 เหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างเวียดนามและกัมพูชาได้ทวีความรุนแรงขึ้น จนในที่สุดเวียดนามได้เข้ารุกรานและยึดครองกัมพูชาได้ในวันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2522 ซึ่งตรงกับรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ สมัยที่ 2 เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ส่งผลกระทบต่อไทยในด้านนโยบายความมั่นคงและการทหาร เนื่องจาก เมื่อรัฐบาลเฮง สัมรินขึ้นปกครองประเทศกัมพูชา ส่งผลให้มีการสู้รบกันระหว่างฝ่ายเฮง สัมริน และฝ่ายเขมรต่อต้าน (เขมรสามฝ่าย) ซึ่งกระทบต่อประเทศ

⁹ วัชรินทร์ ยงศิริ, ความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชา ในรอบ 50 ปี (กรุงเทพฯ: เอกสารประกอบการสัมมนา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538), หน้า 10.

¹⁰ เลขานุการรัฐสภา, สำนักงาน(รวบรวม), รวมคำแถลงนโยบายรัฐบาลและรายชื่อคณะรัฐมนตรี คณะที่ 1-43 (กรุงเทพฯ: มปป), หน้า 237.

ไทย ในเรื่องการอพยพลี้ภัยจากสงครามของชาวกัมพูชา ทำให้ไทยต้องแบกภาระความรับผิดชอบในการเลี้ยงดูผู้อพยพทั้งจากเดิมคือผู้อพยพชาวอินโดจีน และผู้อพยพชาวกัมพูชาหลังเกิดปัญหาชาวกัมพูชาขึ้น นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518-2522 มีผู้ลี้ภัยอยู่ในประเทศไทยตามค่ายต่างๆ รวม 2 แสนคน และมีชาวกัมพูชาอาศัยอยู่ตามแนวชายแดนประมาณ 3 แสนคน¹¹ โดยท่านพลเอกเกรียงศักดิ์ได้แสดงทัศนคติต่อปัญหาดังกล่าวไว้ ดังนี้

“...เราต้องรักษาผลประโยชน์ของเราด้วย เวลานี้เรามีอะไรบ้าง คิดถึงตัวเรา เวลานี้คนเขมรมากกว่าสามแสนคนอยู่กับเรา เราต้องเลี้ยงดูกันมานานถึง 14-15 ปี ตั้งแต่กรุงพนมเปญแตกเรื่อยมาเสียเงินไปเท่าไรก็ได้เงินมาเพียงเล็กน้อย เราต้องพยายามรักษาผลประโยชน์ของเรา แล้วพยายามทำให้เกิดสันติภาพขึ้น.. เพื่อประโยชน์ของรัฐ เพื่อความสงบของพื้นที่...”¹²

การดำเนินนโยบายของพลเอกเกรียงศักดิ์นั้นใช้แนวทางในการวางตัวเป็นกลาง ไม่พยายามเข้าไปเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่เกิดขึ้น และดำเนินการแก้ปัญหาผู้อพยพลี้ภัยนี้ ด้วยการหยิบยกปัญหาเรื่องผู้อพยพชาวกัมพูชาเข้าปรึกษารัฐหรือกับเลขาธิการสหประชาชาติ ดังเช่นที่ท่านเข้าปรึกษาในช่วงการมาเยือนของเลขาธิการสหประชาชาติเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2522

จะเห็นได้ว่า นโยบายของไทยต่อกัมพูชาในประเด็นแรก คือ ปัญหาเรื่องผู้อพยพลี้ภัยระยะแรกเป็นการดำเนินการในการผลักดันผู้อพยพชาวกัมพูชา ด้วยการส่งสาส์นแจ้งต่อรัฐบาลกัมพูชา ประชาธิปไตย (เขมรแดง) ให้ยุติการส่งชาวกัมพูชาอพยพเข้ามาในไทย แต่ต่อมาเมื่อประเทศต่างๆ เห็นว่าการกระทำดังกล่าวของรัฐบาลไทยไม่เห็นแก่มนุษยธรรม ดังนั้นรัฐบาลไทยจึงเปลี่ยนท่าทีไปให้ความช่วยเหลือและที่พักพิงแก่ผู้อพยพชาวกัมพูชาเหล่านี้เป็นการชั่วคราว ซึ่งการดำเนินนโยบายดังกล่าวนี้ก็ได้รับการสนับสนุนและช่วยเหลือจากนานาประเทศอย่างมาก ส่วนนโยบายของไทยในประเด็นที่สอง คือ เรื่องการเสริมความเข้มแข็งด้านการป้องกันประเทศ เห็นได้จากอาการที่พลเอกเกรียงศักดิ์ได้เดินทางไปเยือนสหรัฐอเมริกา เพื่อปรึกษาและขอความช่วยเหลือในเรื่องเกี่ยวกับการจัดซื้ออาวุธมาใช้ในกองทัพไทย ซึ่งประธานาธิบดีจิมมี คาร์เตอร์ ก็ได้กล่าวว่า “ สหรัฐอเมริกาปรารถนาจะเห็นบูรณภาพแห่งดินแดนไทยได้รับการป้องกันและได้เตือนให้สหภาพโซเวียตและ

¹¹ อาทิตย์ กำลิ่งเอก, พลเอก, “ทหารกับปัญหาของชาติ,” *จิตวิทยาความมั่นคง* (2526): 147.

¹² “พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์: อดีตนายกรัฐมนตรี,” *สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์* 35.33: 17.

เวียดนามอย่างลวงล้าอธิปไตยของไทย”¹³ การเจรจาของผู้นำสองประเทศในครั้งนั้น จึงมีนัยสำคัญต่อความมั่นคงในเรื่องการป้องกันภัยของไทยอย่างมาก กล่าวโดยสรุป ก็คือ นโยบายของไทยต่อกัมพูชาในด้านการทหารและความมั่นคงสงบเรียบร้อยตามแนวชายแดนนั้น เน้นหลักสำคัญคือ ในเรื่องผู้อพยพลี้ภัยและในเรื่องการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับกองทัพไทย เพื่อเตรียมตัวรับมือกับสถานการณ์ที่อาจเกิดการคุกคามได้

3.1.4 ทศนะกับนโยบายต่อปัญหา กัมพูชา

การกำหนดและการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยต่อกัมพูชาในช่วงแรกนั้น ได้แก่การปรับความสัมพันธ์ให้ดีขึ้นด้วยการเปิดสัมพันธ์ทางการทูต โดยเฉพาะกับประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีน ดังที่ได้กล่าวไว้ในคำแถลงนโยบายของพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์

“...จะส่งเสริมความสัมพันธ์ความร่วมมือและความเข้าใจอันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับสาธารณรัฐเวียดนาม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และกัมพูชาประชาธิปไตย รวมทั้งสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า โดยยึดถือหลักการดังกล่าวข้างต้น และหลักการแก้ไขปัญหาต่างๆ โดยสันติวิธี ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันและเพื่อการอยู่ร่วมกันโดยสันติ...”¹⁴

โดยท่านพลเอกเกรียงศักดิ์ ได้แสดงทัศนะในการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยต่อกัมพูชาและประเทศคอมมิวนิสต์ ดังนี้

“...เราต้องดำเนินการวิธีการทูตเป็นมิตรกับประเทศกับคอมมิวนิสต์ และจะต้องหาทุกวิธีการที่จะตัดเงื่อนไขที่จะทำให้เกิดความไม่มั่นคงแก่ประเทศ นอกจากนั้นเราก็จะหาวิธีการระงับข้อขัดแย้งด้วยการเจรจา...”¹⁵

¹³ ชุมพล เลิศรัฐการ, ศักดิ์สงครามเวียดนาม-ไทย (กรุงเทพฯ: เจริญผล, 2522), หน้า 300.

¹⁴ เลขาธิการรัฐสภา, สำนักงาน(รวบรวม), รวมคำแถลงนโยบายรัฐบาลและรายชื่อคณะรัฐมนตรี คณะที่ 1-43, หน้า 236-237.

¹⁵ “ประชามิตร สัมภาษณ์เฉพาะ: พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์,” วารสารสภาพบุรุษ-ประชามิตร 3,157: 16.

จากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงทัศนคติต่อประเทศเพื่อนบ้านว่าถึงแม้จะมีระบอบการปกครองที่เป็นคอมมิวนิสต์ ซึ่งมีอุดมการณ์แตกต่างกัน แต่พลเอกเกรียงศักดิ์กลับมองว่าประเทศไทยสามารถคบกับประเทศเหล่านี้ได้ การดำเนินการทางการทูตเพื่อสร้างความเป็นมิตรกับประเทศคอมมิวนิสต์ของพลเอกเกรียงศักดิ์นี้สะท้อนให้เห็นทัศนคติในการมองและแก้ปัญหาภัยคุกคามโดยใช้หลักที่พูดกันว่า “เปลี่ยนวิกฤติให้เป็นโอกาส” กล่าวคือ ในขณะที่สถานการณ์คลุมเครือไม่ชัดเจนว่าประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นคอมมิวนิสต์เหล่านี้จะเข้ามาเป็นภัยคุกคามประเทศไทยโดยตรงหรือไม่ ผู้นำไทยคือพลเอกเกรียงศักดิ์นั้น ได้พยายามดำเนินนโยบายต่างประเทศไม่ต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรง แต่ปรับปรุงสัมพันธภาพกับประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีนทั้ง 3 ประเทศ และประเทศพม่า รวมทั้งประเทศมหาอำนาจฝ่ายคอมมิวนิสต์อย่างสาธารณรัฐประชาชนจีนกับสหภาพโซเวียตด้วย เพราะเห็นว่าการดำเนินนโยบายต่างประเทศดังกล่าวเป็นการช่วยให้ประเทศไทยมีความมั่นคงและสามารถระงับข้อขัดแย้งต่าง ๆ ได้โดยการหันหน้ามาเจรจากัน และการดำเนินการทางการทูตกันนั่นเอง

การดำเนินนโยบายต่างประเทศที่สร้างและปรับปรุงสัมพันธภาพกับประเทศเพื่อนบ้านตามแนวทางดังกล่าวนี้ เห็นได้จากการเดินทางไปเยือนเพื่อเจรจาสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันและเพื่อผลประโยชน์ของไทยด้วย ดังเช่นที่ พลเอกเกรียงศักดิ์สามารถเจรจากับทางประเทศลาว และเวียดนามเพื่อขอให้เครื่องบินไทยที่เคยถูกห้ามไม่ให้บินผ่านน่านฟ้าเวียดนามและลาวในสมัยก่อนนั้น สามารถบินผ่านน่านฟ้าไปยังฮ่องกงได้สำเร็จในเดือนมกราคม พ.ศ. 2521¹⁶ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีนและไทยกับสหภาพโซเวียตก็ดีขึ้นกว่าเดิม ส่งผลให้ความหวุ่นวิตกแต่เดิมว่าสาธารณรัฐประชาชนจีนและสหภาพโซเวียตจะเข้ามาบ่อนทำลายเสถียรภาพและความมั่นคงของไทยด้วยการให้การสนับสนุนพ.ค.ท. ให้ต่อสู้กับรัฐบาลน้อยลง

ต่อมาเมื่อเวียดนามส่งกองกำลังเข้ารุกรานขับไล่อัฐบาลเขมรแดงออกจากกรุงพนมเปญ โดยเริ่มเข้าโจมตีในวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2521 และเข้ายึดครองกัมพูชาในวันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2522 โดยจัดตั้งรัฐบาลที่มีเฮง สัมริน ขึ้นเป็นประธานาธิบดีด้วยความสนับสนุนของเวียดนาม ซึ่งถูกเรียกว่า “รัฐบาลเวียดนาม-เฮง สัมริน” และเปลี่ยนชื่อจาก “กัมพูชาประชาธิปไตย” เป็น “สาธารณรัฐประชาชนกัมพูชา” ส่วนรัฐบาลกัมพูชาประชาธิปไตยหรือเขมรแดงเมื่อพ่ายแพ้แล้วก็ได้เคลื่อนย้ายกองกำลังเข้าไปตั้งฐานที่มั่นตามเทือกเขาทางทิศตะวันตกของประเทศ แต่ก็ยังคงเป็น

¹⁶ นรนิติ เศรษฐบุตร, เกิดมาเป็นนายก, หน้า 123.

รัฐบาลอยู่ด้วยการรับรองจากนานาชาติด้วยคะแนนเสียงมากในสหประชาชาติ ซึ่งถือว่าเป็นรัฐบาลที่ถูกต้องตามกฎหมายระหว่างประเทศ ในข้อนี้รัฐบาลไทยนำโดยพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมนันท์ได้ดำเนินนโยบายต่างประเทศที่สำคัญต่อกัมพูชา โดยการรับรองรัฐบาลกัมพูชาประชาธิปไตยและไม่ยอมรับในการยึดครองของรัฐบาลเฮง สัมริน โดยรัฐบาลไทยได้ประกาศว่าไทยยึดถือความเป็นกลางในความขัดแย้ง สนับสนุนหลักการของสหประชาชาติ สนับสนุนให้มีการแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศโดยสันติวิธีและด้วยการเจรจา นอกจากนี้ไทยและประเทศอาเซียนได้ร่วมกันเรียกร้องให้มีการยุติความขัดแย้งด้วยอาวุธและให้มีการถอนทหารออกจากกัมพูชา ในขณะเดียวกันไทยก็ยังยึดถือนโยบายเป็นมิตรกับทุกประเทศ

ส่วนในการพิจารณาถึงทัศนะของพลเอกเกรียงศักดิ์ ที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในประเด็นการแก้ไข “ปัญหากัมพูชา” นั้น ท่านได้แสดงทัศนะไว้ในบทสัมภาษณ์ยุคที่ท่านได้พ้นตำแหน่งนายกรัฐมนตรีมาแล้ว ซึ่งมีข้อแสดงความคิดเห็นที่ค่อนข้างมากสะท้อนทัศนะต่อภัยคุกคามของเวียดนามในปัญหากัมพูชา ดังต่อไปนี้ ในเรื่องการถอนทหารของเวียดนามออกจากกัมพูชา

“...เฮง สัมริน เขาคุมกรุงพนมเปญอยู่ตามที่บอกแล้ว การเลือกตั้งทั่วไปตามแนวทางสันติภาพที่เสนอมานี้ ผมคิดว่าทางเวียดนามก็จะยอมไม่ได้ คือ ทางเฮง สัมริน นะครับ...”¹⁷

จากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวแสดงถึงทัศนะในปัญหากัมพูชาที่เห็นว่าเป็นไปได้อย่างยาก และมองว่าเวียดนามเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้การเจรจาแก้ไขปัญหานั้นไปได้อย่างยิ่ง และยังคงเป็นภัยคุกคามที่สำคัญ เนื่องจากท่านเกรียงศักดิ์ก็มองว่าเวียดนามคิดว่าการปกครองกัมพูชาเป็นการกระทำที่ถูกต้อง ส่วนในประเด็นเรื่องการเจรจาระหว่างฝ่ายเวียดนาม-เฮง สัมริน กับฝ่ายเขมรสามฝ่าย ในการแก้ไขปัญหานั้นท่านเกรียงศักดิ์ก็มองว่าคงเป็นไปได้ยากยิ่ง เนื่องจากแต่ละฝ่ายต่างก็มีความหวาดระแวงกันอย่างมาก¹⁸ แต่จากทัศนะของพลเอกเกรียงศักดิ์ต่อข้อความดังกล่าวนี้ไม่อาจสะท้อนออกมาเป็นนโยบายในสมัยที่ท่านดำรงตำแหน่งฯ ได้ เนื่องจากทัศนะนี้ได้มีขึ้นในยุคสมัยที่ท่านพ้นตำแหน่งแล้ว ดังนั้นการยกบทสัมภาษณ์ตอนนี้เป็นารแสดงให้เห็นถึงทัศนะต่อปัญหากัมพูชาซึ่งได้สะท้อนมาในรูปแบบวิธีการดำเนินนโยบายของท่านนั่นเอง

¹⁷ “พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมนันท์: อดีตนายกรัฐมนตรี,” *สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์* 35.33: 17.

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 17.

มีคำกล่าวของพลเอกเกรียงศักดิ์ที่แสดงถึงทัศนคติในการกำหนดและการดำเนินนโยบายในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ดังนี้

“...ผมก็ขอแสดงความเห็นว่า การเจรจาเรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องง่าย เป็นเรื่องยากเท่ากับปัญหาการเมืองต่างประเทศในท้องถิ่น ๆ ที่ง่ายกว่านี้ยังใช้เวลามากกว่านี้ จะเป็นการประชุมที่ปารีส ที่เจนีวา หรือที่ไหน ๆ ก็ตาม เพราะฉะนั้น ผมจึงอยากจะให้ทั้งสองฝ่ายใช้ความอดทนต่อไป ใช้การเจรจาเป็นเครื่องมือ อย่าได้ใช้วิธีการตีรันฟันแทงกันต่อไป ซึ่งไม่ใช่เป็นแนวทางของผม...”¹⁹

ส่วนข้อเสนอของท่านเกรียงศักดิ์ในการแก้ไขปัญหาก็มีดังนี้

“...หนึ่งต้องไม่มีการระแวงกัน สองก็ต้องมีการยืดหยุ่นกันบ้าง ก็ถ้าทนทานกันต่อไป มันก็จะหาทางออกมันได้...”²⁰

ทั้งหมดนี้ แสดงให้เห็นทัศนคติในการดำเนินนโยบายของไทยต่อกัมพูชาและเวียดนามในปัญหากัมพูชาที่ให้ความสำคัญกับการเจรจามากกว่ากำลัง นอกจากนี้แนวทางในการดำเนินการแก้ไขปัญหากัมพูชาที่ท่านเกรียงศักดิ์เห็นควรปฏิบัติในยุคต่อมาได้สะท้อนให้เห็นจากทัศนคติดังนี้

“... ผมยังยืนยันในแนวทางเจรจาอยู่ เมื่อมันหยุดชน มันก็หยุดตามกันไป...”²¹

กล่าวโดยสรุป ทัศนคติของผู้นำและนโยบายของไทยต่อกัมพูชาในสมัยรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ซึ่งอยู่ในอำนาจ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520-2521 ที่กล่าวมาในทุกประเด็น ทำให้มองภาพโดยรวมได้ว่า ท่านพลเอกเกรียงศักดิ์ตระหนักถึงภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์อย่างมาก แต่ยังไม่ได้มองว่าเวียดนามเป็นภัยคุกคามต่อไทยอย่างชัดเจน ดังนั้นการกำหนดและดำเนินนโยบายของไทยต่อกัมพูชาและประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีนจึงเน้นการเปิดความสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจอัน

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 17.

²⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 17.

²¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 17.

ดีกับประเทศฝ่ายคอมมิวนิสต์ด้วยวิธีการทูต เพื่อประโยชน์ในการลดความตึงเครียดในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และลดความกังวลว่าประเทศเหล่านี้จะสนับสนุนการบ่อนทำลายความมั่นคงทางการเมืองภายในประเทศ และในช่วงปลายยุคพลเอกเกรียงศักดิ์รักษาความจากเวียดนามมีความชัดเจนขึ้น เห็นได้จากการเกิด “ปัญหาแก้มปูชา” ดังนั้นทัศนคติของเวียดนามจึงมีมากขึ้น ท่านจึงดำเนินนโยบายต่อแก้มปูชาในการสนับสนุนรัฐบาลเขมรแดงว่าเป็นรัฐบาลที่ถูกต้อง โดยยึดถือตามมติของสหประชาชาติ และไม่ยอมรับรัฐบาลแก้มปูชาที่ถูกจัดตั้งด้วยการสนับสนุนจากเวียดนาม แต่อย่างไรก็ตาม การแก้ไขปัญหานั้นท่านก็การดำเนินนโยบายต่างประเทศที่เน้นการเจรจาเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหานี้ เนื่องจากพลเอกเกรียงศักดิ์มีความเชื่อมั่นว่าจะสามารถแก้ไขปัญหานั้นได้สำเร็จด้วยวิธีการทูต และเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของสหประชาชาติและหลีกเลี่ยงการประนามเวียดนามโดยตรง

3.2 สมัยรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (พ.ศ. 2523-2531)

3.2.1 ภูมิหลัง

การศึกษาทัศนคติของเวียดนามและการกำหนดการดำเนินนโยบายต่างประเทศต่อปัญหาแก้มปูชาตามหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจำเป็นต้อง นำทัศนคติของผู้ที่มีส่วนสำคัญ ต่อการกำหนดนโยบายต่างประเทศ และการดำเนินนโยบายต่างประเทศของผู้นำไทยสมัยรัฐบาลเปรม ซึ่งได้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ท่าน พลอากาศเอกสิทธิ เสวตศิลา, เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ ท่าน นาวาตรีประสงค์ สุนศิริ ขึ้นมาพิจารณาประกอบกับการพิจารณาทัศนคติของผู้นำไทย คือ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ด้วย เนื่องจากการกำหนดนโยบายต่างประเทศเมื่อรัฐบาลนี้ท่านนายฯ ได้มอบอำนาจสำคัญดังกล่าวให้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เป็นผู้ดูแลอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ น.ต.ประสงค์ก็เป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อนโยบายด้านความมั่นคงและการทหารของประเทศในยุคที่มีภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์รอบด้าน โดยเฉพาะจากกรณีปัญหาแก้มปูชาที่เกิดจากการรุกรานของคอมมิวนิสต์เวียดนาม โดยการสนับสนุนของสหภาพโซเวียต เนื่องจากความไว้วางใจและความใกล้ชิดระหว่างพลเอกเปรมกับ พลอากาศเอกสิทธิ และ นาวาตรีประสงค์ ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวของผู้ใกล้ชิดของทั้งสองท่าน คือ นาวาตรีประสงค์ สุนศิริ ที่ว่า

“...ความสัมพันธ์ส่วนตัวที่ใกล้ชิดสนิทสนมกัน เพราะความเป็นเพื่อนเก่าแก่กันมานานในอดีตระหว่างนายกรัฐมนตรีกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศคือ พลอากาศเอกสิทธิ เสวตศิลา นั้น ได้มีส่วนช่วยทำให้การดำเนินนโยบายต่างประเทศมีเอกภาพยิ่งขึ้น นายกรัฐมนตรีได้ให้ความไว้วางใจอย่างเต็มที่ในการทำงานของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและเจ้าหน้าที่กระทรวงการต่างประเทศ...”²²

อย่างไรก็ตาม การศึกษาและพิจารณาถึงทัศนะของพลเอกเปรม ซึ่งเป็นผู้นำไทยสมัยนี้นั้นก็ยังคงเป็นสิ่งสำคัญที่สะท้อนความคิดและการมองปัญหาของท่านที่แสดงออกมาในรูปแบบของนโยบายต่างประเทศของไทยที่มีต่อปัญหาคัมพูชา ดังนั้นจากปัญหาการคุกคามของเวียดนามซึ่งทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ นี้เอง จึงเป็นตัวแปรที่สำคัญต่อทัศนะต่อภัยคุกคามของผู้นำไทยในช่วงเวลาดังกล่าว ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะได้นำเสนอทัศนะของผู้นำไทยและผู้มีส่วนสำคัญในการกำหนดนโยบายต่างประเทศต่อภัยคุกคามของเวียดนามซึ่งสะท้อนออกมาในรูปของการกำหนดและการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยต่อปัญหาคัมพูชา ตั้งแต่ พ.ศ. 2523-2531

พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เกิดเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ.2463 ที่ต.บ่อทราย อ.เมืองสงขลา จ.สงขลา เป็นบุตรคนที่ 6 ของรองอำมาตย์โทหลวงวินิจจัตตกรรม (ปึง ติณสูลานนท์) กับนางออก ติณสูลานนท์ ได้เริ่มศึกษาขั้นต้นที่โรงเรียนวัดบ่อทราย และศึกษาต่อที่โรงเรียนวชิราวุธ จ.สงขลา จากนั้นได้เข้ามาศึกษาต่อในกรุงเทพมหานครที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย โรงเรียนเทคนิคทหารบก โรงเรียนทหารม้า ศูนย์การทหารม้า โรงเรียนยานเกราะ กองทัพบกสหรัฐอเมริกา ฟอ์ทนีอกซ์ เคนตักกี สหรัฐอเมริกา วิทยาลัยกองทัพบก และวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 9²³

ชีวิตการทำงานของพลเอกเปรมนั้น ท่านได้เข้ารับราชการทหารในกรมรถรบ-ทหารม้ามาโดยตลอดตั้งแต่ตำแหน่งผู้บังคับหมวดจนถึงตำแหน่งผู้บัญชาการศูนย์การทหารม้า ซึ่งขณะนั้นท่านได้เลื่อนยศเป็นพลตรี และดำรงตำแหน่งรองแม่ทัพภาคที่ 2 ในปี พ.ศ.2516 จนในปี พ.ศ.2517 ท่านได้เป็นแม่ทัพภาคที่ 2 และเลื่อนยศเป็นพลเอกในตำแหน่งผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบกในปี พ.ศ.2520

²² ประสงค์ สุนศิริ, น.ต., 726 วันใต้ปลัดภักดิ์ “เปรม” ภาวะลปรอยอดีตได้ (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน, 2523), หน้า 194.

²³ ธนาภิต, ประวัตินายกรัฐมนตรีไทย, หน้า 307.

จนกระทั่งวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2521 ท่านได้ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบก จะเห็นได้ว่า พลเอกเปรม เป็นทหารได้เคยผ่านสมรภูมिरบมาแล้วทั้งในอินโดจีน (กรณีพิพาทกับฝรั่งเศส) และในสงครามเกาหลี ถึงแม้ว่าท่านจะเป็นทหารโดยอาชีพ จากคำกล่าวของท่าน *“..กระผมมีอาชีพเป็นทหาร โดยแท้จริง...”*²⁴

แต่จากบทบาทของท่านก็แสดงให้เห็นว่าท่านก็ให้ความสำคัญกับวิธีการที่เป็นแนวทางการเมือง คือการเข้าหาประชาชน กล่าวคือ บทบาทของท่านสมัยที่ดำรงตำแหน่งแม่ทัพภาคที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้น ท่านได้ปฏิบัติการปราบปรามคอมมิวนิสต์ โดยเสนอแนวคิดเอาการเมืองนำทหาร ด้วยการเข้าไปหาชาวบ้าน เพื่อสร้างความเข้าใจในปัญหาที่เป็นสาเหตุของการเพิ่มจำนวนของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ (ผกค.) และแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ออกมาตลอดช่วงที่ท่านดำรงตำแหน่งแม่ทัพภาคจนถึงผู้บัญชาการทหารบก ซึ่งนโยบายเหล่านั้นก็ได้รับผลสำเร็จคือจำนวน ผกค.ลดลงอย่างมาก

จากประสบการณ์ดังกล่าวของท่านเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความคิดและทัศนคติในการกำหนดและดำเนินนโยบายในสมัยต่อมาที่ท่านดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ดังที่ท่านกล่าวไว้

*“...เมื่อผมมาเป็นผู้บัญชาการทหารบกแล้วผมก็ได้้นำเอาประสบการณ์ที่ผมได้รับจากกองทัพภาคที่ 2 มาปรับใช้ในกองทัพทั้ง 4 ภาค ใน 4 ภาค นี้ก็สิ่งต่าง ๆ คล้ายคลึงกัน แล้วก็ได้นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการปราบปรามผกค. ... นั่นคือที่มาของคำสั่ง 66/2523...จากประสบการณ์ของผมเท่าที่ได้เรียนรู้มาจากการเป็นแม่ทัพภาคที่ 2 และการเป็นผบ.ทบ. ทำให้ผมนำไปปรับใช้กับการเป็นนายกรัฐมนตรีได้อย่างมากเหลือเกิน...”*²⁵

ส่วนชีวิตทางด้านการเมือง ท่านเคยได้รับการแต่งตั้งเป็น "สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ" ในสมัยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ต่อมาได้รับการแต่งตั้งเป็นวุฒิสมาชิก ในสมัยรัฐบาลจอมพลถนอม

²⁴ “สุนทรพจน์ของ ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ กล่าวเนื่องในโอกาสที่คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้จัดเลี้ยงแสดงความยินดีที่ ฯพณฯ พลเอกเปรม ได้รับพระราชทานปริญญารัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ ณ ห้องดุสิตธานี เมื่อ 25 ก.ค.32.” *จิตวิทยาความมั่นคง* (2533): 152.

²⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 146-147.

กิตติขจร (สมัยที่ 2) ต่อมาเมื่อมีการประกาศและบังคับใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 9 หรือ "ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515" เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ.2512 พลเอกเปรม ซึ่งในขณะนั้นมียศพลตรี ได้รับการแต่งตั้งเป็น "สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ" จากนั้นหลังการปฏิวัติเมื่อวันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ.2516 หลังจากนั้นเมื่อมีการบังคับใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 10 พลเอกเปรม ก็ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาอีกครั้ง จนเกิดกรณี 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 หลังจากนั้นในสมัยรัฐบาล พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ พลเอกเปรม (ในขณะนั้นยศพลโท) ได้เข้าร่วมรัฐบาลโดยดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบก และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ในรัฐบาลเกรียงศักดิ์ สมัยที่ 2 จนกระทั่งเมื่อพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ได้ลาออกจากตำแหน่ง โดยท่านเกรียงศักดิ์ ได้กล่าวถึงเหตุผลในการลาออกไว้ว่า

"การขัดแย้งระหว่างรัฐบาล รัฐสภา ไม่เป็นสิ่งที่ดี และเชื่อว่าไม่ใช่สิ่งที่ประชาชนปรารถนา ประชาชนบางส่วนที่อยู่ในชนบทไม่สนใจว่าใครจะมาบริหารประเทศ ขอให้ท้องถิ่นก็แล้วกัน แต่ความขัดแย้ง ได้เกิดเพิ่มขึ้นทับทวีจนยากที่รัฐบาลจะบริหารงานของชาติให้บรรลุสู่เป้าหมายได้"²⁶

พลเอกเปรม ก็ได้รับคะแนนเสียงสนับสนุนให้เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีจากการหยั่งเสียงในสภาครั้งนั้น (ได้รับคะแนนเสียงสนับสนุนถึง 325 เสียง เป็นเสียงจากวุฒิสภา 200 เสียง และส.ส. 195 เสียง) ซึ่งพลเอกเปรม ก็ได้กล่าวในการรับตำแหน่งว่า

"หนักใจเพราะเป็นตำแหน่งใหญ่โต เป็นงานที่ยาก และเป็นความรู้สึกที่ไม่คาดว่าจะต้องมาทำงานที่ใหญ่โตอย่างนี้ เป็นตำแหน่งที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถ จนผมมีความรู้สึกว่าจะมีความสามารถไม่เพียงพอ แต่เมื่อได้รับการสนับสนุนและไว้วางใจจากทุกฝ่าย แล้วก็จะทำหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ"²⁷

จากประวัติส่วนตัวทั้งทางการศึกษา การรับราชการทหาร รวมไปถึงการเข้ามามีบทบาททางการเมืองของพลเอกเปรม ก็สามารถนำมาช่วยวิเคราะห์ทัศนคติของผู้นำต่อการกำหนดและดำเนินนโยบายต่างประเทศได้ชัดเจนยิ่งขึ้น กล่าวคือ การที่ท่านดำรงตำแหน่งทหารฝ่ายรบ (ทหารม้า) นั้น มี

²⁶ ธนาภิต, ประวัตินายกรัฐมนตรีไทย, หน้า 303

²⁷ นรนิติ เศรษฐบุตร, เกิดมาเป็นนายก, หน้า 128.

อำนาจโดยตรงในการปฏิบัติการเพื่อปราบปรามคอมมิวนิสต์ตามพื้นที่ที่มีกลุ่มพรรค. ต่าง ๆ ดังนั้นท่านจึงเห็นความสำคัญของการกำหนดและดำเนินนโยบายในการต่อต้านและปราบปรามคอมมิวนิสต์ภายใน ส่วนในกรณีของปัญหาแกมพูชาก็ส่งผลต่อทัศนคติต่อภัยคุกคามของผู้นำไทยอย่างมาก เนื่องจากหลังจากพลเอกเปรมดำรงตำแหน่งนายกได้ไม่นานในวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2521 เวียดนามได้เข้ารุกรานและยึดครองแกมพูชาได้สำเร็จในเดือนมกราคม พ.ศ. 2522 จึงเป็นสัญญาณว่าภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์ได้เข้ามาประชิดชายแดนไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น จากข้อพิจารณาในเรื่องภูมิหลังของผู้นำผนวกกับปัจจัยต่างๆ ทั้งภายในและภายนอก ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ส่งผลให้พลเอกเปรมและผู้มีส่วนในการกำหนดนโยบายรับรู้และมีทัศนคติต่อภัยคุกคาม อันนำไปสู่การกำหนดนโยบายด้านต่างๆ ในประเด็น ดังต่อไปนี้

3.2.2 ทัศนคติบนนโยบายการเมืองภายใน

หลังจากที่พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2523 รัฐบาลของท่านจัดตั้งเป็นรัฐบาลผสมมีพรรคการเมือง 5 พรรค ได้แก่ พรรคกิจสังคม พรรคชาติไทย พรรคประชาธิปไตย พรรคชาติประชาชน และพรรคสยามประชาธิปไตย ซึ่งการจัดตั้งรัฐบาลผสมนั้นได้รับเสียงสนับสนุนจากฝ่ายทหาร รัฐมนตรีหลายท่านจึงเป็นทหาร และยังได้เชิญนายทหารผู้ใหญ่ในกองทัพและหมื่นนักวิชาการที่มีชื่อเสียงมาเป็นรัฐมนตรีและที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีด้วย²⁸ ซึ่งก็รวมถึงท่านพล.อ.อ.สิทธิ เสวตศิลา ที่ได้เข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และน.ต.ประสงค์ สุ่นศิริ ที่ได้เข้ามาดำรงตำแหน่งเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) ด้วย ซึ่งจะได้อธิบายถึงบทบาทที่สำคัญของท่านทั้งสองในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับนโยบายต่างประเทศและนโยบายด้านความมั่นคงในหัวข้อต่อไปด้วย

เมื่อพลเอกเปรมเข้าดำรงตำแหน่งนายกฯ นั้น เป็นช่วงที่เข้าสู่วิกฤตการณ์ต่าง ๆ ทั้งปัญหาในด้านเศรษฐกิจที่ตกต่ำทั่วโลก ผลกระทบจากวิกฤตน้ำมัน และปัญหาการแพร่ขยายอิทธิพลของคอมมิวนิสต์ ซึ่งประเทศมหาอำนาจอย่างสาธารณรัฐประชาชนจีนและสหภาพโซเวียตที่เข้ามาในอินโดจีน และด้วยการสนับสนุนของสหภาพโซเวียตที่มีต่อเวียดนาม ส่งผลให้เวียดนามที่มีเป้าหมายจะเป็นใหญ่ในอินโดจีน หรือสร้างสหพันธ์อินโดจีนเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ทำการรุกรานแกมพูชาในเดือนธันวาคม

²⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 312.

พ.ศ.2521 และเข้ายึดครองและจัดตั้งรัฐบาลใหม่ที่มีเฮง สัมริน เป็นผู้นำในเดือนมกราคม พ.ศ.2522 ซึ่งจากการรุกรานและยึดครองกัมพูชาของเวียดนาม โดยการสนับสนุนของสหภาพโซเวียตนี้เอง ทำให้เกิดเป็นปัญหาที่กัมพูชาขึ้น

ในช่วงเวลาของการขยายอิทธิพลของฝ่ายคอมมิวนิสต์ที่รุนแรงขึ้นนี้เอง พลเอกเปรมถึงเห็นภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์ต่อความมั่นคงของไทยซึ่งในประเด็นนี้ หมายถึง การบ่อนทำลายความมั่นคงของชาติด้วยวิธีการก่อการร้ายตามจังหวัดต่าง ๆ ของ ผลก. และการขยายตัวของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พ.ค.ท.) ท่านจึงดำเนินนโยบายในการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ (ผก.) ภายในประเทศด้วยการนำนโยบายการใช้ “การเมืองนำการทหาร” ที่เปิดโอกาสให้ผู้หลงผิดมอบตัว ทำให้นักศึกษาและประชาชนที่หนีเข้าป่าไปหลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ได้กลับเข้ามาใช้ชีวิตปกติในสังคม ซึ่งนโยบายดังกล่าวถือว่าประสบความสำเร็จอย่างมาก เนื่องจากเป็นผลให้พ.ค.ท.อ่อนกำลังและสลายตัวไปในที่สุด²⁹ โดยพลเอกเปรมได้กล่าวสุนทรพจน์ถึงทัศนคติต่อภัยคุกคามความมั่นคงภายในและแนวทางในการดำเนินนโยบายของพลเอกเปรม ดังนี้

“... การแก้ไขปัญหาคอมมิวนิสต์ที่ไม่ใช้วิธีใช้กำลังทหารเป็นหลัก แต่ใช้วิธีทางการเมืองที่สามารถปรับเข้าหากัน ทำความเข้าใจกันและมีการให้อภัยโทษและยอมรับที่จะจัดเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เป็นสาเหตุของการก่อการร้าย...”³⁰

วิธีการจัดการกับผก. โดยใช้นโยบายการเมืองนำทหารดังกล่าว ส่วนหนึ่งอาจเป็นผลมาจากทัศนคติตั้งแต่สมัยที่ท่านเคยดำรงตำแหน่งแม่ทัพภาคที่ 2 และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยในสมัยรัฐบาลพล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ซึ่งพิจารณาได้จากแนวทางการแก้ปัญหาของท่านที่ได้บรรยายไว้ ดังนี้

“...วิธีทำให้รู้คือ เราต้องเข้าไปหาชาวบ้านและไปถามเขาว่าเขามีปัญหาอะไรบ้าง เขาถึงไม่ชอบใจรัฐบาล ไม่ชอบใจฝ่ายปกครอง ไม่ชอบใจคนส่วนใหญ่...เพราะว่าเราทำความไม่ชอบใจให้เกิดขึ้นกับเขา ข่มเหง รังแก เบียดเบียน กระทำชั่วเราลูกสาวเขา

²⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 313.

³⁰ สุนทรพจน์ของพลเอกเปรม คิมสุลานนท์ ในการสัมมนา “The Advent at 21 Century : The Rise of Asia หรือ ศตวรรษที่ 21 : ความรุ่งโรจน์แห่งเอเชีย” (กรุงเทพฯ: 26 พ.ย. 2539), หน้า 10.

ทำทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นสิ่งซึ่งไม่ดี ผมเห็นว่าสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ต้องแก้ไข เป็นสิ่งที่
จะต้องทำให้เกิดให้ดีขึ้นมาให้ได้...”³¹

พลเอกเปรมจึงมีทัศนคติว่าควรใช้วิธีการเข้าไปพูดคุยทำความเข้าใจกับชาวบ้าน เพื่อให้ชาวบ้าน
เกิดความมั่นใจว่าพวกเขาจะได้รับความคุ้มครองและปลอดภัย และเพื่อให้ชาวบ้านให้ความร่วมมือใน
การช่วยปราบปราม ผกค. ด้วย³² การดำเนินนโยบายตามแนวทางดังกล่าว ได้แก่ การก่อตั้ง “ทสป.”
หรือ “ไทยอาสาป้องกันตนเอง” เพื่อที่จะเข้าไปช่วยเหลือชาวบ้านในด้านป้องกัน สอนชาวบ้านใน
เรื่องการรักษาโรคภัยไข้เจ็บ สอนชาวบ้านในเรื่องกินอาหารอย่างไรถึงจะเป็นประโยชน์และก็เป็นมิตร
กับชาวบ้าน ซึ่ง ทสป. นี้ได้ดำเนินการใช้เวลากว่าครึ่งปีในการที่จะทำชาวบ้านให้เชื่อถือและให้ความ
ร่วมมือ³³ ในเรื่องนี้พลเอกเปรมได้มีทัศนคติดังนี้

“...ผกค.มียุทธศาสตร์ป่าล้อมบ้าน ของเราก็เป็นบ้านล้อมป่า... เราสามารถตั้ง
ราษฎรกลุ่มต่อต้านขึ้นมาเรียกว่า ทสป. ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงขณะนี้ไม่น้อยกว่า 5-6,000
หมู่บ้าน...”³⁴

การดำเนินการดังกล่าวนี้มีผลให้ผกค.มอบตัวกลับสู่สังคม ซึ่งเป็นการลดทอนกำลังของ
พ.ค.ท.ลง นโยบายทั้งหมดที่กล่าวมานี้จึงเป็นที่มา “คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี 66/2523” ในขณะที่
ท่านดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในสมัยต่อมาซึ่งเรียกกันย่อๆ ว่า “นโยบาย 66/23” โดยคำสั่งหรือ
นโยบาย 66/23 นี้ ในด้านการเมือง ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าให้กระทำด้วยมาตรการทั้งปวง เพื่อให้
ประชาชนชาวไทยได้รู้สึกว่าเป็นของตนที่จะต้องหวงแหนปกป้องรักษาตน มีสิทธิในการเป็น
เจ้าของ ปกครอง และได้รับประโยชน์ สิ่งนี้คือ หลักอธิปไตยของปวงชนซึ่งเป็นหลักสูงสุดในระบอบ
ประชาธิปไตย³⁵

³¹ “สุนทรพจน์ของ ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ กล่าวเนื่องในโอกาสที่คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย ได้จัดเลี้ยงแสดงความยินดีที่ ฯพณฯ พลเอกเปรม ได้รับพระราชทานปริญญารัฐศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต
กิตติมศักดิ์ ณ ห้องดุสิตธานี เมื่อ 25 ก.ค.32.” จิตวิทยาความมั่นคง (2533): 154.

³² เรื่องเดียวกัน, หน้า154-155.

³³ เรื่องเดียวกัน, หน้า155.

³⁴ “สมาคมสันติสุข: ความมั่นคงในห้องบอลรูม,” อาทิตย์รายสัปดาห์ 2, 63 (12 ก.ย. 2521): 15-16.

³⁵ ขวลิต ขงใจยุทธ, พลโท, “บทบาทของทหารต่อความมั่นคงทางการเมือง,” จิตวิทยาความมั่นคง (2526): 182.

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าการดำเนินการตามนโยบาย 66/23 จะประสบความสำเร็จในการปราบปรามการก่อการร้ายของ ผกค. ซึ่งช่วยลดทอนกำลังของ พ.ค.ท. ลงได้บ้าง แต่ปัญหาการบ่อนทำลายความมั่นคงของ พ.ค.ท. ที่ยังไม่หมดสิ้นไป ทำให้ท่านยังมีความกังวลต่อปัญหานี้อยู่ ดังคำกล่าวของท่านพลเอกเปรม ดังนี้

“...งานการต่อสู้กับ พ.ค.ท. นั้นยังไม่เสร็จ สิ่งที่เราได้ปฏิบัติมาแล้วเป็นเพียงความสำเร็จในระดับหนึ่ง ระดับที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นก้าวแรกที่จะเปิดทางให้แก่งานการทำลายคอมมิวนิสต์ให้หมดสิ้นไปจากประเทศไทยโดยสิ้นเชิง...”³⁶

จากทัศนคติที่แสดงถึงความกังวลใจของท่านนายกรัฐมนตรีดังกล่าว จึงนำมาซึ่งการดำเนินการพัฒนาการปกครองในระบอบประชาธิปไตยด้วยการแสวงหาความร่วมมือจากทุกฝ่าย เพื่อทำลายแนวร่วมต่างๆ และ ทำให้พ.ท.ค.หมดสิ้นไป ดังคำกล่าวที่แสดงทัศนคติดังนี้

“... การต่อสู้ในขั้นสูงสุดที่จะสามารถประสพชัยชนะอย่างเด็ดขาดถาวรต่อคอมมิวนิสต์ทุกกลุ่มทุกแนวทาง ตลอดจนขบวนการก่อการร้ายทุกรูปแบบ มีปัจจัยที่สำคัญสูงสุดอยู่ที่การพัฒนาการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขให้เป็นระบบที่เข้มแข็งสมบูรณ์ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่สำคัญสุดยอด คือการทำให้อธิปไตยเป็นของปวงชน และการขยายเสรีภาพอันชอบธรรมของบุคคลให้บริบูรณ์ ...”³⁷

นอกจากนี้ ผู้มีส่วนในการกำหนดนโยบายด้านความมั่นคงนั้นคือ น.ต.ประสงค์ สุ่นศิริ เลขาธิการสมช. ได้แสดงทัศนคติในการสนับสนุนการดำเนินนโยบายของพลเอกเปรมและทัศนคติที่มีความหวาดระแวงต่อเป้าหมายและบทบาทของเวียดนาม (และสหภาพโซเวียต) ในการสนับสนุน พ.ค.ท.และผกค.เพื่อบ่อนทำลายความมั่นคงทางการเมืองภายในของไทยไว้ ดังนี้

³⁶ “คำกล่าวเปิดการประชุม ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี ในการประชุมประเมินผลการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ ครั้งที่ 1 ปี 2528 วันที่ 17 เมษายน 2528,” ประมวลสุนทรพจน์ ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (กรุงเทพฯ: กระทรวงการต่างประเทศ, 2528), หน้า 185.

³⁷ “คำกล่าว ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ในโอกาสปิดการประชุมประเมินผลการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ ประจำปี 2529,” ประมวลสุนทรพจน์ ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์, หน้า 293.

“... ปัจจุบันแม้ว่าสถานการณ์การก่อการร้ายของคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยจะเบาบางลง อันเนื่องมาจากนโยบายและการดำเนินการที่ถูกต้องของรัฐบาล โดยใช้การเมืองนำการทหาร และให้ผู้หลงผิดเข้ามาอยู่ในสังคมนโดยปกติสุข แต่สถานการณ์การก่อการร้ายยังมีโอกาสพลิกฟื้นขึ้นมาได้ โดยการสนับสนุนจากต่างประเทศซึ่งมีเป้าหมายหลักในการส่งออกลัทธิคอมมิวนิสต์ไปยังประเทศเสรี ประชาธิปไตยต่างๆตามแนวทางของตน...”³⁸

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่านโยบายทางการเมืองภายในของพลเอกเปรมส่งผลให้ความเข้มแข็งของ พ.ค.ท.ลดลง และปัญหาในด้านการก่อการร้ายของ ผกค. ลดน้อยลงจนอาจเรียกได้ว่าหมดสิ้นไป ดังเช่นที่ พลโทชวลิต ยงใจยุทธ ในขณะที่ดำรงตำแหน่งอดีตรองเลขาธิการทหารบก ได้ให้ข้อมูลในการให้สัมภาษณ์แก่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เนื่องในการประชุมเกี่ยวกับการต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ที่ กรป.กลาง เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ.2527 และประกอบกับข้อมูลของ น.ต.ประสงค์ สุ่นศิริ เลขฯ สมช. ที่ให้ไว้ในการสัมภาษณ์แก่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ.2528 และวันที่ 29 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2529 ดังนี้

ตารางที่ 5

จำนวนผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ติดอาวุธในช่วงปี พ.ศ. 2523-2529

ปี	จำนวน ผกค. ติดอาวุธ (คน)
พ.ศ. 2523	12,000
พ.ศ. 2524	11,000
พ.ศ. 2525	9,000
พ.ศ. 2526	7,000
พ.ศ. 2527	1,700-1,800
พ.ศ. 2528	1,200
พ.ศ. 2529	800-900

ที่มา: มนุ วัลยะเพ็ชร์, อาเซียนกับการร่วมมือทางการเมือง เพื่อความมั่นคงของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: วิเคราะห์ตามแนวทางภูมิรัฐศาสตร์การเมือง (นครปฐม: คณะอักษรศาสตร์ ม.ศิลปากร, 2531), หน้า 88.

³⁸ ประสงค์ สุ่นศิริ, น.ค., "อิทธิพลของต่างชาติที่มีผลกระทบต่อประเทศไทย," จิตวิทยาความมั่นคง(2530): 321-324.

เห็นได้ว่าจำนวน ผกค. ลดลงอย่างชัดเจน และเมื่อพิจารณาในประเด็นต่อมาพบว่า ในขณะที่ปัญหาการบ่อนทำลายความมั่นคงในประเทศลดน้อยลง แต่ปัญหาในด้านความมั่นคงจากการรุกรานภายนอกประเทศ โดยเฉพาะในปัญหากัมพูชาได้ทวีความรุนแรงขึ้น ดังนั้นนัยสำคัญของภัยคุกคามจากภายนอกประเทศต่อความมั่นคงของไทยจึงเป็นประเด็นที่สำคัญอย่างมากต่อการกำหนดและการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทย ดังที่จะกล่าวต่อไป

3.2.3 ทศนะกันนโยบายด้านการทหารและความมั่นคง

ปัญหาในเรื่องความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชาซึ่งเป็นผลกระทบมาจากปัญหากัมพูชา ได้แก่ ประการแรก คือ เรื่องผู้อพยพพลัดถิ่น ประการที่สอง คือ เรื่องการรุกรานของกองกำลังฝ่ายเวียดนามที่ไล่ล่ากองกำลังของเขมรสามฝ่ายล้ำเข้ามาในเขตแดนไทย และประการที่สาม คือ การรุกรานของกองกำลังฝ่ายเวียดนามที่กระทำต่อชาวบ้านที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนนั้น ซึ่งปัญหาประการสุดท้ายนี้แสดงถึงสัญญาณการเป็นภัยคุกคามของเวียดนามอย่างชัดเจนมาก ดังนั้นการกำหนดนโยบายของไทยต่อกัมพูชาจึงเป็นผลมาจากทศนะและการรับรู้ถึงภัยคุกคามจากการกระทำของเวียดนามของผู้นำไทยดังจะกล่าวต่อไปนี้

จากการกล่าวสุนทรพจน์ในการประชุมสัมมนาเรื่อง “เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 1985-1995: ยุทธศาสตร์ในการเติบโต ความเจริญรุ่งเรือง และความมั่นคง” ที่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 17 มกราคม พ.ศ.2528 ท่านได้แสดงความคิดเห็นต่อปัญหาด้านความมั่นคงที่เป็นผลมาจากปัญหากัมพูชาไว้ตอนหนึ่ง ดังนี้

“...ปัญหาต่างๆ เกิดจากสถานการณ์ในกัมพูชาซึ่งเป็นปัญหาที่ใหญ่ ยังไม่ได้รับการแก้ไขของความตึงเครียดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยประเทศไทยได้รับผลกระทบจากปัญหานี้โดยตรง พรหมแดนที่ติดกันได้เกิดความรุนแรงที่ทำให้สูญเสียชีวิตและหมู่บ้านบริเวณชายแดนถูกทำลาย...”³⁹

³⁹ H.E. General Prem Tinsulanonda, “Southeast Asia 1985-1995: A Strategy for Growth, Prosperity and Security,” *Thailand Foreign Affairs Newsletter* 2/85 (Bangkok: February 1985): 9.

ภารกิจหลักของเวียดนามที่ตั้งมั่นอยู่ทางชายแดนด้านตะวันตกของกัมพูชา ก็คือ การกวาดล้างกลุ่มต่อต้านต่างๆ โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้งของทุกปี ซึ่งการขนส่งอุปกรณ์และการเคลื่อนย้ายอาวุธหนักทำได้สะดวก เวียดนามได้ส่งกำลังทหารเข้าโจมตีกลุ่มต่อต้านอย่างรุนแรง พร้อมกันนั้นก็ถือโอกาสเข้าโจมตีค่ายผู้อพยพชาวกัมพูชาในบริเวณชายแดนด้วย ผลก็คือ ทำให้ชาวกัมพูชาที่เป็นพลเรือนเสียชีวิตและบาดเจ็บเป็นจำนวนมากและพากันหลบหนีเข้ามาอาศัยในเขตไทยเป็นประจำทุกปี⁴⁰ นอกจากนี้ การคุกคามของเวียดนามต่อความมั่นคงของไทยตามที่พลเอกเปรมกล่าววนั้น เห็นได้ชัดในกรณีการบุกเข้าโจมตีบ้านโนนหมากมุ่น ที่อำเภอตาพระยา จังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งการรुक้าเข้ามาโจมตีหมู่บ้านของราษฎรชาวไทยในดินแดนไทยนี้ถือเป็นการกระทำที่ก้าวร้าวและคุกคามต่อความมั่นคงและความสงบเรียบร้อยตามแนวชายแดนไทยอย่างมาก และในเวลาต่อมาเหตุการณ์ ดังเช่นที่เกิดที่บ้านโนนหมากมุ่นก็เกิดขึ้นอีกหลายต่อหลายครั้ง นอกจากนี้จะทำให้ราษฎรไทยตามแนวชายแดนเสียชีวิตและทรัพย์สินแล้ว ไทยยังต้องแบกรับภาระในส่วนของผู้อพยพพลักภัยที่หนีภัยสงครามและการกวาดล้างของเวียดนามเข้ามาในเขตไทย (ดูเพิ่มเติมในภาคผนวก) ด้วยจากการกระทำของเวียดนามนี้ ท่านพลเอกเปรมได้แสดงทัศนคติต่อภัยคุกคามของเวียดนามไว้ดังนี้

“...ผมขอทำความเข้าใจอย่างตรงไปตรงมาว่า การปฏิบัติของเวียดนามเป็นการปฏิบัติที่จงใจ ที่จะรุก้าอธิปไตยของเรา ที่ผมเรียนอย่างนั้นก็เพราะว่าทั้งสองข้างทั้งฝ่ายเราและฝ่ายเขารู้ดีว่าเขตแดนอยู่ตรงไหน ไม่มีทางปฏิเสธได้ว่า ‘ไม่รู้’...”⁴¹

จากทัศนคติดังกล่าวแสดงให้เห็นชัดเจนว่าท่านพลเอกเปรมมองว่าเวียดนามเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของไทย เนื่องจากการจงใจที่จะละเมิดและรุกรานเข้ามาในดินแดนของไทยของเวียดนามอย่างชัดเจน และท่านยังได้แสดงทัศนคติในเรื่องเป้าประสงค์ที่แท้จริงของเวียดนามที่เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของไทย ดังนี้

“...ต่อคำถามว่าเวียดนามแถลงว่าไม่มีนโยบายรุกรานประเทศไทย อันนั้นก็มันเป็นสิ่งซึ่งพูดซ้ำมาจนนับครั้งไม่ถ้วนแล้ว...ณ ที่นี้ก็โปรดคิดดูก็แล้วกันว่า จากที่

⁴⁰ น.ต.ประสงค์ สุ่นศิริ, “ปัญหาการรุก้าอธิปไตยตามแนวชายแดน,” *จิตวิทยาความมั่นคง* (2528): 324.

⁴¹ คำสัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนของ ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี ในโอกาสที่ไปตรวจสถานการณ์ชายแดนที่ จ.สุรินทร์ ณ กองบัญชาการกองกำลังสุรนารี วันที่ 22 มีนาคม 2528 ใน *ประมวลสุนทรพจน์ ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์*, หน้า 344.

เขาพูดอย่างนั้นแล้วก็จากการปฏิบัติของเขาอ้อมชี้ให้เห็นเด่นชัดว่า เขาไม่มีความ
จริงใจในการที่จะรักษานโยบายที่เขาพูด...”⁴²

การกระทำที่ขัดกับเป้าหมายที่แท้จริงของเวียดนามนี้ เห็นได้โดยในขณะที่เวียดนามแสดงว่า
ต้องการจะเจรจากับกลุ่มอาเซียน เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี แต่เวียดนามก็ดำเนินการทาง
ทหารอย่างหนักในการปราบปรามและกวาดล้างกลุ่มต่อต้านรัฐบาลเฮง สัมรินให้หมดสิ้นไป ซึ่งการ
ปราบปรามกลุ่มต่อต้านบริเวณชายแดนในแต่ละครั้ง ก็มักจะมีการล่องละเมิดอธิปไตยของไทยอยู่เสมอ
ทั้งที่ยังกระสุนและอาวุธหนักเข้ามาในเขตแดนไทย และการยกกองกำลังเวียดนามล่องล้ำเข้ามาใน
ดินแดนไทยด้วย⁴³ การกระทำดังกล่าวของเวียดนามนี้ น.ต.ประสงศ์ก็ได้แสดงทัศนะดังนี้

“... ในเรื่องที่มีกระสุนตกเข้ามาในเขตไทยนั้น ฝ่ายเวียดนามอาจอ้างได้ว่าไม่มี
เจตนาเพราะไม่ทราบว่าจะแนวพรหมแดนอยู่ตรงไหน แต่การที่เวียดนามส่งกำลัง
ทหารล่องละเมิดดินแดนไทย โดยตรงนั้น ถือว่าเป็นการจงใจที่จะคุกคามความ
มั่นคงปลอดภัย และละเมิดอธิปไตยของไทยอย่างชัดเจน...”⁴⁴

จากคำพูดดังกล่าว แสดงให้เห็นถึง ทัศนะของ น.ต.ประสงศ์ว่าเวียดนามเป็นภัยคุกคามและ
แสดงความไม่ไว้วางใจเวียดนามอย่างมาก ดังนั้น การดำเนินการในการแก้ปัญหาความมั่นคง
แห่งชาตินั้น ได้มีการดำเนินการเพื่อหาช่องทางในการเสริมสร้างความมั่นคงทั้งภายในและภายนอก
ประเทศ เพื่อไม่ให้ปัญหาทั้งภายในและภายนอกนั้นมากระทบต่อความมั่นคงของชาติและ
ความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ⁴⁵ ซึ่งในเรื่องการป้องกันภัยคุกคามจากภายนอกนี้ พลเอกเปรมมี
ทัศนะดังนี้

⁴² เรื่องเดียวกัน, หน้า 344.

⁴³ น.ต.ประสงศ์ สุนศิริ, “ปัญหาการรุกรานอธิปไตยตามแนวชายแดน,” *จิตวิทยาความมั่นคง* (2528): 325.

⁴⁴ เรื่องเดียวกัน.

⁴⁵ คำกล่าวของ ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ในพิธีเปิดการสัมมนาเรื่อง “ปัญหาความมั่นคงแห่งชาติใน
ทัศนะของผู้นำไทย” ณ ห้องประชุมสารนิเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันที่ 29 มีนาคม 2525 ใน *ประมวลสุนทรพจน์
 ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์* (กรุงเทพฯ: กระทรวงการต่างประเทศ, 2525), หน้า 133.

“... ดังจะเห็นได้ว่า ในด้านการเตรียมพร้อมรับการคุกคามจากภายนอก รัฐบาลได้ปรับปรุงกำลังทัพ กำลังทหารให้มีความเข้มแข็งและพร้อมเสมอที่จะเผชิญกับการรุกรานที่จะมีขึ้น...”⁴⁶

ดังนั้น ในการดำเนินนโยบายด้านการทหารนั้น ท่านก็ได้มีการเตรียมความพร้อมของกองกำลังต่างๆ ในอันที่จะทำการตอบโต้ต่อการกระทำรุกรานและคุกคามความมั่นคง อำนาจอธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดนของไทยได้ทุกเมื่อ เห็นได้จากคำกล่าวนี้

“... เราจำเป็นต้องตอบโต้อย่างรุนแรงและอย่างเต็มความสามารถของเรา เรามีความชอบธรรมที่จะทำเช่นนั้นต่อการรุกรานต่อทหารเวียดนาม หรือทหารฝ่ายใดๆ ก็ตามที่รุกรานดินแดนของเรา ...”⁴⁷

นอกจากนี้ ความสำเร็จจากการปฏิบัติการกำจัด ผกค. ตามคำสั่ง 66/23 ก็ได้ส่งผลดีต่อการดำเนินนโยบายด้านการทหารในการต่อต้านภัยคุกคามจากเวียดนาม เนื่องจากรัฐบาลไทยสามารถที่จะถอนกำลังทหารประจำการที่ต้องติดตรึงอยู่กับภารกิจการต่อสู้ในพื้นที่ป่าเขา เพื่อนำกำลังกลับมาฟื้นฟู ฝึกทบทวน เตรียมพร้อมสำหรับสถานการณ์รุกรานจากภายนอกประเทศได้อย่างเข้มแข็งในทุกโอกาส⁴⁸ ตรงนี้จึงเป็นข้อได้เปรียบจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งภายในเพื่อนำกำลังเหล่านั้นมาป้องกันและต่อต้านภัยคุกคามจากภายนอก พลเอกเปรมได้แสดงทัศนะไว้ดังนี้

“... เพราะเราไม่มีศึกภายในประเทศที่จะต้องรบราฆ่าฟันกัน ในขณะที่ฝ่ายผู้รุกรานต้องเผชิญศึกรอบด้านเป็นสงครามภายในอยู่แล้ว หากเกิดกรณีล่วงละเมิดดินแดนขึ้นเมื่อใด ก็จะต้องเผชิญกับการต่อสู้อย่างรุนแรง เพื่อผลักดันและขับไล่ผู้รุกรานให้ออกไปพ้นจากแผ่นดินไทยอย่างเด็ดเดี่ยว เป็นการเพิ่มการต่อสู้ให้ทวีความ

⁴⁶ เรื่องเดียวกัน.

⁴⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 344.

⁴⁸ คำกล่าวเปิดการประชุม ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี ในการประชุมประเมินผลการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ รอบ 6 เดือนแรก ปี 2528 ใน ประมวลสุนทรพจน์ ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์, หน้า 188-189.

ยิ่งขึ้นไปอีก ซึ่งถือได้ว่าเป็นข้อเสียเปรียบประการหนึ่งของฝ่ายผู้รุกราน หากจะมีการล่วงละเมิดอธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดนของเราดังกล่าว...⁴⁹

ในนโยบายด้านการทหารดังกล่าว นอกจากการเตรียมความพร้อมของกองทัพแล้ว พลเอกเปรมยังได้มีการจัดตั้ง “กลุ่มกองหนุน” (ทหารในกลุ่มนี้ก็คือ ทหารกองหนุนที่ปลดจากประจำการแล้ว ได้แยกย้ายกันไปประกอบอาชีพกันตามความถนัด ตามภูมิถิ่น และสิ่งแวดล้อมต่างๆ) พลเอกเปรมได้เสนอแนวความคิดให้นำคนกลุ่มนี้ ซึ่งท่านมองว่าเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญต่อการเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติอย่างมาก จากคำกล่าวดังนี้

“...สิ่งที่เป็นคุณสมบัติที่เขาสืบทอดไปจากกองทัพนั้นก็คือ ความมีวินัย มีความเข้มแข็ง อดทน เสียสละ และพร้อมที่จะก้าวไปในทิศทางที่เรากำหนด นัดหมายได้อย่างพร้อมเพรียงกัน ผมหวังว่า ถ้าเราสามารถจัดองค์กรรวบรวมเขาเหล่านั้นให้รวมกัน ได้อย่างมีระเบียบพร้อมเพรียงและทราบวัตถุประสงค์หลักที่จะพัฒนาชาติบ้านเมือง แก้ไขปัญหาทางสังคมเศรษฐกิจแล้ว พวกเขาเหล่านั้นจะเป็นกำลังหลักของประเทศชาติที่รักของเราได้อย่างดียิ่ง ขณะเดียวกันก็เป็นกำลังที่เตรียมอยู่เสมอที่จะเผชิญหน้าอริราชศัตรูเมื่อคราวมีภัย...”⁵⁰

ตามแนวความคิดของ โครงการจัดตั้งกลุ่มกองหนุนดังกล่าว ถือเป็นนโยบายที่ใช้กองหนุนเป็นหลักในการจัดตั้งองค์กรมวลชนตามแนวทางประชาธิปไตย ซึ่งวัตถุประสงค์ก็เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของชาติในด้านต่างๆ โดยในด้านการทหารเป็นการฝึกกำลังทหารกองหนุนกองเกินให้เป็นกลุ่มก้อน เป็นการรักษาความปลอดภัยให้ท้องถิ่น สนับสนุนงานข่าวของพื้นที่แก่ส่วนราชการ ตลอดจนเป็นการปลูกฝัง อบรม ญาติพี่น้อง ภายในครอบครัวของตนให้มีความรักประเทศชาติ นี่จึงเป็นหนึ่งในนโยบายทหารที่เกิดขึ้นในการป้องกันและต่อสู้กับภัยคุกคามที่เกิดขึ้นจากเวียดนามในปัญหาแก้มพูชา

⁴⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 189.

⁵⁰ คำกล่าว ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี ในโอกาสเปิดประชุมคณะกรรมการกองหนุนเพื่อความมั่นคงของชาติ ณ หอประชุมกองทัพบก วันที่ 17 สิงหาคม 2524 ใน เรื่องเดียวกัน, หน้า 311-312.

นอกจากปัญหาด้านความมั่นคงจากการล่องละเมิดอธิปไตยของไทย ซึ่งใช้ดำเนินนโยบายทางการทหารแล้ว รัฐบาลไทยยังต้องประสบปัญหาเรื่องผู้อพยพพลัดถิ่น ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงตามแนวชายแดนอย่างมาก เมื่อกล่าวถึงผู้อพยพจากอินโดจีนอาจแบ่งเป็น 3 กลุ่มด้วยกัน พวกแรก คือ พวกที่หลบหนีการสู้รบระหว่างฝรั่งเศสกับขบวนการกู้ชาติในอินโดจีน พวกนี้มีอยู่ประมาณ 5 หมื่นคน นโยบายหลัก คือ ส่งตัวกลับให้หมด แต่ก็ยังคงมีอยู่ พวกที่สอง คือ พวกที่หลบหนีสงครามเวียดนามเข้ามาเมื่อปี พ.ศ. 2518 ซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงมหาดไทย กับ United Nation High Commissioner of Refugees มีทั้งสิ้น 111,474 คน แยกเป็นลาว 103,536 คน กัมพูชา 4,894 คน เวียดนาม 3,044 คน รัฐบาลไทยมีนโยบายจะให้เขาไปประเทศที่สามจะไม่ให้เขาค้างถิ่นฐานในไทย แต่ระหว่างนั้นก็ให้ผู้อพยพเหล่านี้อยู่ในศูนย์ตามที่ตั้งต่างๆ ส่วนพวกที่สาม เรียกว่า “ผู้หลบหนีเข้าเมืองชาวกัมพูชา” ซึ่งอพยพเข้ามาในไทยภายหลังจากวันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2522 ผู้อพยพเหล่านี้พักพิงอยู่ตามชายแดน และตามศูนย์ต่างๆ รวม 289,314 คน และยังมีพวกที่เดินกลับไปกลับมารับอาหารที่ชายแดนอีกกว่า 3 แสนคน ซึ่งพล.อ.อ.สิทธิได้แสดงทัศนคติต่อสาเหตุของปัญหาเรื่องผู้อพยพ โดยเฉพาะจากประเภทหลังสุดอันเกิดจากเวียดนามไว้ดังนี้

“...เราแถลงนโยบายไว้แล้วว่า เราจะดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยหลักมนุษยธรรมควบคู่กับหลักอธิปไตยความมั่นคง ความปลอดภัย และผลประโยชน์ของชาติ... ปัญหาที่เราขึ้นญัตติ 2 ข้อ คือ 1. พวกนี้หนีสงครามมา ครอบครองที่ดินที่ทหารเวียดนามยังอยู่ในกัมพูชา ทำให้การรพพไม่สิ้นสุด พวกนี้ก็จะไม่กลับ 2. หากมีรัฐบาลที่เขาไม่ชอบอยู่ที่พนมเปญเขาก็ไม่กลับ...”⁵¹

จึงเห็นได้ว่าการสู้รบในกัมพูชาที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่เวียดนามเข้ายึดกรุงพนมเปญ เมื่อต้นมกราคม 2522 และปัญหาความอดอยากแค้นที่เกิดขึ้นไป ได้เป็นผลผลักดันให้ชาวกัมพูชานับแสนคนพากันหลั่งไหลเข้ามาหาที่พักพิงอันปลอดภัยในประเทศไทย ผู้หลบหนีเข้าเมืองชาวกัมพูชาจำนวนมากมายเหล่านี้ นอกจากจะก่อเกิดปัญหาทางด้านการเลี้ยงดู การควบคุมดูแล ปัญหาเศรษฐกิจ สังคม และปัญหาความมั่นคงปลอดภัยบริเวณชายแดนแล้ว ยังได้ก่อให้เกิดปัญหาในลักษณะพิเศษเพิ่มเติมขึ้นมาอีกด้วย นั่นคือ ประการแรก ได้แก่ปัญหาทางด้านการเมืองระหว่างประเทศ โดยเวียดนามและเฮง สัมริน ได้กล่าวหาไทยว่า ให้การสนับสนุนเลี้ยงดูชาวกัมพูชาเหล่านี้แล้วส่งเข้าไปในกัมพูชาเพื่อทำการต่อต้านทหารเวียดนาม ทั้งๆ ที่โดยข้อเท็จจริงแล้วประเทศไทยให้ความช่วยเหลือผู้หลบหนีเข้าเมืองชาว

⁵¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 208.

กัมพูชาด้วยเหตุผลทางด้านมนุษยธรรมเป็นที่ตั้ง ประการที่สอง ได้แก่ปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรไทยบริเวณชายแดน จากการที่ชาวกัมพูชาจำนวนมากมาพำนักทะลักเข้าสู่เขตแดนไทยอย่างกระชั้นชิดนั้น ได้สร้างความเดือดร้อนให้กับราษฎรชายแดนไทยเป็นอย่างมาก⁵²

ดังนั้น นโยบายของไทยต่อผู้อพยพชาวกัมพูชาเหล่านี้ คือ ให้ที่พักพิงชั่วคราวและช่วยเหลือตามหลักมนุษยธรรม⁵³ ประกอบกับการได้รับความช่วยเหลือจากองค์การระหว่างประเทศหลายองค์การของสหประชาชาติ อย่างเช่น องค์การบรรเทาทุกข์ชายแดนไทย-กัมพูชา ที่เราเรียกสั้นๆ ว่า UNBRO ที่ดำเนินการช่วยเหลือแก่อพยพชาวกัมพูชาและราษฎรไทยที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดน และองค์การกาชาดสากลช่วยด้านการรักษาพยาบาล ส่วนองค์การอาหารโลก ช่วยด้านอาหาร และองค์การ UNICEF ช่วยด้านการพัฒนาเรื่องแหล่งน้ำ เรื่องความเป็นอยู่ภายในหมู่บ้านของราษฎรไทย นอกจากนี้บางประเทศบริจาคเงินโดยตรงให้กับรัฐบาลไทยเพื่อนำไปช่วยสร้างพัฒนาอาชีพที่ดี พัฒนาโครงสร้างของการดำรงชีพในหมู่บ้านต่างๆ ตามชายแดนไทย อย่างเช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น แคนาดา เยอรมันตะวันตก เป็นต้น⁵⁴

ในขณะเดียวกัน รัฐบาลไทยก็พยายามดำเนินการผลักดันทางการเมืองระหว่างประเทศต่างๆ ให้กัมพูชามีสิทธิกำหนดใจตนเอง ปกครองตนเอง เป็นกลาง และปราศจากการเข้ามามีอิทธิพลจากภายนอก นั่นหมายถึงผู้นำไทยนั้นมีทัศนคติที่มองว่าปัญหานี้เกิดจากการกระทำของเวียดนามโดยตรง จึงไม่ต้องการให้เวียดนามเข้ามาแทรกแซงและมีอิทธิพลต่อกัมพูชานั้นเอง

3.2.4 ทัศนคติกับนโยบายต่อปัญหากัมพูชา

ดังที่กล่าวไว้ในตอนต้นแล้วว่า การศึกษาเรื่องดังกล่าวนี้จึงต้องพิจารณาจากทัศนคติของผู้นำ คือ พลเอกเปรม และผู้มีส่วนสำคัญในการกำหนดนโยบาย คือ พล.อ.อ. สิทธิ และ น.ต.ประสงค์ โดยเฉพาะ พล.อ.อ. สิทธิ นั้น ถือได้ว่ามีบทบาทในการดำเนินนโยบายในการแก้ไขปัญหากัมพูชาอย่าง

⁵² ประสงค์ สุ่นศิริ, น.ต., “นโยบายและการปฏิบัติของรัฐบาลต่อปัญหาความมั่นคงชายแดนระหว่างไทย-กัมพูชา และไทย-ลาว,” *จิตวิทยาความมั่นคง* (2527): 341-342.

⁵³ “คุยกับพล.อ.อ. สิทธิ เสวตศิลา,” *วารสารสารธรรม* 32 (10 กุมภาพันธ์ 2526): 208.

⁵⁴ *จัดรายการสนทนาปัญหาบ้านเมือง, คณะกรรมการ, ไทยกับการแก้ปัญหากัมพูชา โดย พล.อ.อ. สิทธิ เสวตศิลา พล.ท.ชวลิต ยงใจยุทธ และ น.ต. ประสงค์ สุ่นศิริ* (กรุงเทพฯ: มังกรการพิมพ์, 2528), หน้า 36.

เด่นชัด ปัญหาแก้มพูนานนั้นเป็นปัญหาที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงแห่งชาติของไทยและเสถียรภาพของภูมิภาคฯ อย่างมาก เห็นได้จากคำกล่าวของพลเอกเปรม ที่ว่า

“...ปัญหาที่กระทบกระเทือนและมีผลต่อเราอย่างมากในขณะนี้ ก็คือ “ปัญหาแก้มพูนาน” อันเกิดจากการที่เวียดนามใช้กำลังทหารเข้มแข็งกว่าใช้กำลังเข้าจัดการกับประเทศที่ด้อยกว่า โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง ชอบธรรม เป็นการละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศ กฎบัตรแห่งสหประชาชาติ และมติชาวโลก...”⁵⁵

จากคำพูดดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงทัศนคติของพลเอกเปรมต่อความกังวลและเห็นถึงผลกระทบที่เกิดจากความขัดแย้งระหว่างประเทศ และการกระทำอันไม่ถูกต้องของประเทศผู้รุกราน ดังเช่น ที่เวียดนามรุกรานและยึดครองแก้มพูนานซึ่งเป็นการกระทำที่ผิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศอย่างร้ายแรง โดยพล.อ.อ.สิทธิ เสวตศิลา ก็ได้กล่าวถึงปัญหาและการกระทำอันเป็นการละเมิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศของเวียดนาม

“...การที่ทหารเวียดนาม 2 แสนคน ทำการรุกรานเข้ามาในแก้มพูนาน และสามารถยึดพนมเปญ ได้ในวันที่ 7 มกราคม พ.ศ.2522 อันนี้เป็นการละเมิดกฎบัตรสหประชาชาติ ...ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเป็นปัญหาที่กระทบต่อความปลอดภัยความมั่นคงของประเทศไทยและกลุ่มประเทศอาเซียนทั้งหมด เป็นการขัดต่อปฏิญญาของเราที่ตั้งมั่นว่าเราจะแสวงหาเขตสันติภาพ และเสรีภาพแห่งความเป็นกลาง...”⁵⁶

ประกอบกับทัศนคติของ น.ต.ประสงค์ สุ่นศิริ ที่แสดงถึงผลกระทบจากการกระทำของเวียดนามไว้ว่า

“... ส่วนผลกระทบในระยะยาวนั้น ผมอยากให้พิจารณาความมุ่งหมายของเวียดนามในประเทศลาวก็ดี แก้มพูนานก็ดี ไม่มีปัญหาเลยว่านโยบายของเวียดนามนั้น

⁵⁵ คำบรรยายฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เรื่อง “บทบาทของรัฐบาลในการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ” แก่นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 29 ณ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร วันที่ 11 กันยายน 2529 ใน ประมวลสุนทรพจน์ฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ , หน้า 358-359.

⁵⁶ จักรายการสนทนาปัญหาบ้านเมือง, คณะกรรมการ, ไทยกับการแก้ปัญหาแก้มพูนาน โดย พล.อ.อ.สิทธิ เสวตศิลา พล.ท.ชวลิต ยงใจยุทธ และน.ต.ประสงค์ สุ่นศิริ, หน้า 11.

ต้องการที่จะครอบครองลาวและกัมพูชาไว้ในอำนาจให้ได้ เพราะฉะนั้นถ้าหากว่า
ในระยะยาวเวียดนามสามารถทำได้ตามที่เขาดำเนินการแล้ว จะส่งผลมาถึงประเทศ
ไทย...”⁵⁷

จากคำกล่าวของท่านผู้นำและผู้มีส่วนสำคัญในการกำหนดนโยบายต่างประเทศเหล่านี้ ล้วน
ยืนยันในทัศนะที่ว่าเวียดนามเป็นภัยคุกคามต่อประเทศไทย นอกจากนี้ ยังมีคำกล่าวที่แสดงถึงความ
วิตกกังวลในเรื่องเป้าหมายของเวียดนามที่มีมาตั้งแต่ในอดีต (ในสมัยโฮจิมินห์ที่มีเป้าหมายในการ
รวมทั้งเวียดนาม ลาวและกัมพูชา ไปเป็น “สหพันธ์อินโดจีน”) ว่าหากเวียดนามทำสำเร็จอาจจะขยาย
อิทธิพลของตนมาสู่บริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย เห็นได้จากการที่พรรคคอมมิวนิสต์
เวียดนามได้เข้ามาใช้ไทยเป็นฐานปฏิบัติการ ช่องสูมกำลังพล ประกอบกับ “ข้อมูลที่ไม่มีถูกเปิดเผย”
ที่ พล.อ.อ.สิทธิ รับรู้มาเกี่ยวกับเจตนาของเวียดนามว่ามีเจตนาที่จะเข้ามาดำเนินการยึดครองไทยทาง
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้คำว่า “ปลดปล่อยภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสานของไทย 17
จังหวัด” ดังนี้

“...มีหลักฐานแน่นอน ในพรรคคอมมิวนิสต์อันเดียวกันนั้น ตัวผู้นำของเวียดนาม
เองเคยไปพูดคุยกับนายกรัฐมนตรีตะวันตกท่านหนึ่งให้ทราบว่าจะเวียดนามต่อไปจะเป็น
สหพันธ์อินโดจีน พลเมืองจะมี 75 ล้านคน ตัวนายกคนนั้นก็มานับไปนับมาว่า
เวียดนามรวมลาวกับเขมรแล้วก็ยังไม่ถึง 60 ล้านคน และจำนวนที่เกินนี้มาจากไหน
เขาก็บอกว่ามาจาก 17 จังหวัดภาคอีสานของเรา (เน้น โดยผู้วิจัย) ซึ่งเรื่องนี้ก็แสดงให้เห็น
เห็นถึงเจตจำนงของเขา ว่าความมุ่งมั่นของเขานั้นคือการที่จะขยายอิทธิพล
ต่อไป...”⁵⁸

ประกอบกับคำบอกเล่าของ น.ต.ประสงค์ ที่ทราบมาจากอดีตสมาชิก พ.ค.ท. ที่เคยเดินทางไป
เข้าร่วมในที่ประชุมสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามครั้งที่ 14 เมื่อปี พ.ศ.2519 ซึ่งในครั้งนั้นนาย
เล ดวน เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ได้กล่าวกับเขาในทำนองที่ว่า เดียวนี้ลาวก็ดี กัมพูชาก็ดี
และเวียดนามใต้ก็ดี ได้เป็นคอมมิวนิสต์ปลดปล่อยไปหมดแล้ว ทำไมพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย

⁵⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 21-22.

⁵⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 23-24.

ไทยทำงานอย่างนี้ไม่ได้ผล ใช้วิธีการของเขาดีกว่า เขาจะช่วยสนับสนุน” ดังที่จะยกคำบอกเล่าของ น.ต.ประสงค์ ในเรื่องนี้ตอนหนึ่งดังนี้

“...ก็ได้เกลี้ยกล่อมคอมมิวนิสต์ไทย โดยได้บอกว่าอยากจะขอให้พรรคคอมมิวนิสต์ ดำเนินการปฏิบัติการสู้รบทางการทหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือของไทยเสียก่อน เพราะว่าพรรคคอมมิวนิสต์ไทยที่เคยบอกไป นั้นไม่เห็นทำอะไร ไม่มีวันปลดปล่อยสำเร็จ ฉะนั้นเขาเสนอที่จะให้ทหารลาวที่สามารถพูดไทยได้ แต่งตัวเป็นทหารไทยหรือแต่งเป็นเครื่องแบบของพรรค คอมมิวนิสต์ไทยเสียเข้ามาสองกองพล เพื่อทำการช่วยเหลือกองกำลังของพรรค คอมมิวนิสต์ไทยกองพลหนึ่งจะเข้ามาทางจังหวัดเลยลงมาผ่านอุดรถึงขอนแก่น อีก กองพลหนึ่งตีลงมาตั้งแต่มุกดาหารลงมาทางด้านอุบล แล้วไปพบกันที่ขอนแก่น ก็ จะตั้งเป็นกองบัญชาการขึ้นที่ภูพาน แล้วทางฝ่ายคอมมิวนิสต์ไทยก็ถามว่า เขากำลัง ทหารลาวมาอย่างนี้แล้ว ข้างในลาวไม่มีกำลังรักษาการจะทำอย่างไร เขาบอกว่า เวียดนามจะรับผิดชอบเวียดนามจะส่งกำลังเข้ามาดูแลลาวเอง...”⁶⁰

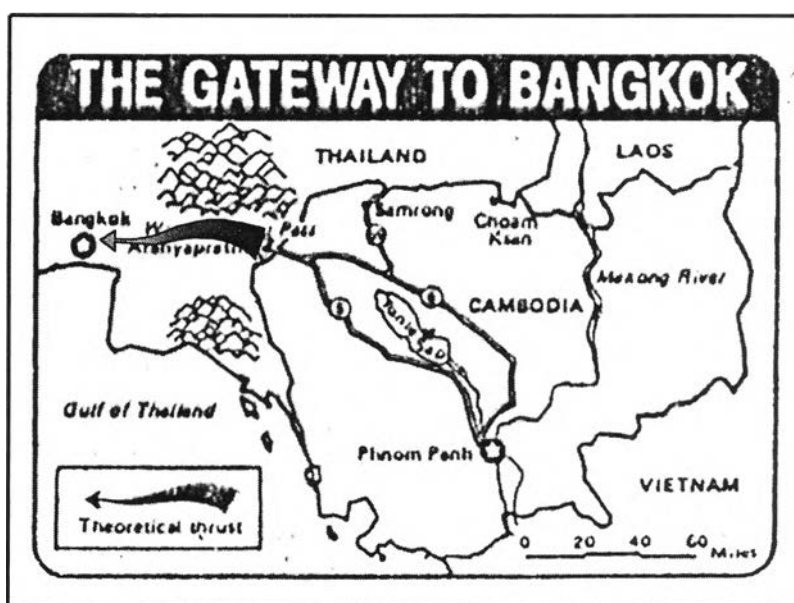
คำกล่าวทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นว่า ท่านทั้งสองมีความเชื่อว่าเวียดนามมีเป้าหมายที่จะคุกคาม และอาจจะถึงขั้นขยายอิทธิพลเข้าครอบครองประเทศไทย โดยการเข้าไปปฏิบัติการทางภาค ตะวันออกเฉียงเหนือของไทย แล้วจะทำการจัดตั้ง “สหพันธ์อินโดจีน” ดังจะแสดงให้เห็นถึงการ รุกรานของกองกำลังเวียดนามดังแผนที่ 10 นี้

⁵⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 25.

⁶⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 25.

แผนที่ 10

แผนที่แสดงเส้นทางที่กองกำลังของเวียดนามอาจใช้เข้ามาสู่ประเทศไทย

ที่มา: Far Eastern Economic Review (2 February 1979): 9.

จากทัศนะของผู้นำและผู้ที่มีส่วนสำคัญในการกำหนดนโยบายดังกล่าว ส่งผลให้การดำเนินนโยบายของไทยโดยการให้กัมพูชาเป็นกลาง มีสิทธิในการปกครองและกำหนดใจตนเอง โดยปราศจากการครอบงำหรือการเข้าไปมีอิทธิพลของประเทศใดประเทศหนึ่ง ซึ่งวิธีในการแก้ไขปัญหา ก็คือ การให้อาเซียนดำเนินนโยบายไปในแนวทางเดียวกันและสอดคล้องกับสหประชาชาติในการใช้วิถีทางการเมือง คือ การให้มีการพบปะ เจรจากันระหว่างฝ่ายต่างๆ ได้แก่ ฝ่ายเฮง สัมริน (ฝ่ายเวียดนาม) กับผู้นำเขมรทั้งสามฝ่าย นอกจากนี้ การดำเนินนโยบายทางการเมืองนี้ ก็เพื่อกดดันให้เวียดนามถอนทหารออกจากกัมพูชาด้วย⁶¹ ในส่วนนี้ไทยเน้นในการดำเนินการของอาเซียนดังจะเห็นได้จากคำกล่าวของพล.อ.อ.สิทธิ ที่ว่า

⁶¹ เลขานุการนายกรัฐมนตรี, สำนัก, สุนทรพจน์ของ ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี ในการประชุมสมัชชาสหประชาชาติ สมัยสามัญ ครั้งที่ 42 วันที่ 7 ตุลาคม 2530 (กรุงเทพฯ: ม.ป.ป.), หน้า 5-6.

“...ความเป็นปึกแผ่นของอาเซียน ในการที่จะแสวงหาทางแก้ไขปัญหาของชาติด้วย
วิถีทางการเมือง เรื่องนี้เราก็ได้เสนอเรื่อยมา จุดประสงค์ของเราก็คือเสนอให้
เวียดนามถอนทหารออกไปแล้วก็ให้ชาวกัมพูชากำหนดชะตาของเขาเอง...”⁶²

และคำกล่าวที่ว่า

“...ประเทศไทยร่วมกับประเทศอาเซียนอื่นๆ พร้อมทั้งจะหารือเกี่ยวกับข้อเสนอทุก
ข้อที่มีความหมาย ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาย่างถาวร ซึ่งจะควบคู่ไปกับการ
ถอนกองกำลังทหารต่างชาติทั้งหมดออกจากกัมพูชาและการกำหนดใจตนเองของ
ชาวกัมพูชา...”⁶³

การที่ พล.อ.อ.สิทธิ ให้ความสำคัญของอาเซียนในการแก้ไขปัญหากัมพูชา เนื่องจากจากเดิมที่
เราเคยดำเนินนโยบายต่างประเทศที่ผูกพันกับสหรัฐอเมริกา แต่เมื่อสหรัฐอเมริกาดอนตัวออกไปจาก
ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้เกิดช่องว่างขึ้น รัฐบาลไทยจึงจำเป็นต้องดำเนินนโยบายโดยยึด
อาเซียนเป็นหลัก⁶⁴ ดังคำกล่าวของ พล.อ.อ.สิทธิ ที่กล่าวไว้ว่า

“... เราให้ความสำคัญกับการคงอยู่ ความเป็นปึกแผ่นของอาเซียน เราให้ความสำคัญ
ร่วมมือกับอาเซียนมาก ทั้งในรูปแบบทวิภาคีและภายในกรอบของอาเซียนอย่าง
เข้มข้น เราถือว่าความมั่นคงและความเจริญของอาเซียนเท่ากับความเจริญของ
ประเทศสมาชิกด้วย ...”⁶⁵

นอกจากการดำเนินนโยบายในการแก้ไขปัญหากัมพูชาโดยผ่านความร่วมมือจากประเทศ
สมาชิกของอาเซียนแล้ว ยุทธศาสตร์ที่สำคัญอีกประการหนึ่งของไทยก็คือ การร่วมมือกับประเทศต่างๆ
ในการสร้างความชอบธรรมและความเข้มแข็งให้แก่ฝ่ายต่อต้าน โดยการสนับสนุนให้ชาวกัมพูชาฝ่าย
ต่อต้านสามกลุ่ม ร่วมกันจัดตั้งรัฐบาลผสมกัมพูชาประชาธิปไตยเพื่อต่อต้านการยึดครองของเวียดนาม

⁶² เรื่องเดียวกัน, หน้า 26.

⁶³ "คำปราศรัยของ ฯพณฯ พล.อ.อ.สิทธิ เสวตศิลา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ณ สถาบันการ
ต่างประเทศ 19 มีนาคม 2525," วารสารสาราณมณ (2526): 5.

⁶⁴ "คุยกับ พล.อ.อ.สิทธิ เสวตศิลา," วารสารสาราณมณ: 206.

⁶⁵ เรื่องเดียวกัน.

เนื่องจากไทยมีความเห็นที่สอดคล้องกับสาธารณรัฐประชาชนจีนว่า การฟื้นฟูเอกราชของกัมพูชา จะต้องสร้างอำนาจต่อรองให้แก่ฝ่ายต่อต้านเวียดนาม อำนาจต่อรองที่สำคัญคือ การมีกองกำลังที่เข้มแข็ง ซึ่งหมายความว่าฝ่ายต่อต้านจะต้องสามัคคีกัน⁶⁶ บทบาทของมหาอำนาจก็มีส่วนสำคัญในการช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว เห็นได้จากคำกล่าวของพล.อ.อ.สิทธิ ดังนี้

"...อีกประการหนึ่งเนื่องจากทางด้านที่เวียดนามติดต่อกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ขณะนี้ ก็มีการกดดันทางด้านสาธารณรัฐประชาชนจีนทางการทหารด้วย ซึ่งเรื่องนี้เวียดนามก็กลัวมากเช่นเดียวกัน... สาธารณรัฐประชาชนจีนก็บอกว่า สาธารณรัฐประชาชนจีนจะดำเนินการมีสัมพันธ์ปกติกับเวียดนาม ได้ต่อเมื่อ เวียดนามถอนกำลังทหารออกจากกัมพูชาแล้ว..."⁶⁷

จะเห็นได้ว่า ไทยและอาเซียนต่างพยายามที่จะใช้การดำเนินนโยบายต่างประเทศ โดยวิถีทางการเมืองและการทูตควบคู่กันไป โดยการดำเนินการทางการทูตจะเห็นได้จากการเดินทางไปพบปะกันระหว่างประเทศสมาชิกในอาเซียน เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาดังเช่น ที่มีการจัดการประชุมในระดับรัฐมนตรีต่างประเทศ หรือการมอบหมายให้ตัวแทนทูตของอาเซียนไปเจรจากับเวียดนาม* และการเดินทางไปเพื่อขอความร่วมมือและขอการสนับสนุนจากประเทศอื่นๆ จากคำกล่าวของพล.อ.อ.สิทธิ ดังนี้

"... เราได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่เลยครับ จะเป็นประเทศใดก็ตาม จะเป็นประเทศในกลุ่มประชาคมยุโรป ประเทศที่เขาเป็นคู่แข่งกับเรา ประเทศในแอฟริกา ในละตินอเมริกา ที่เราไปมานะครับ เขาก็มีความเห็นสอดคล้องกับเราทุกประการ ผมก็อยากจะขอกราบเรียนให้เป็นที่มั่นใจว่าการที่เราดำเนินการมาทั้งหมดนี้ก็เป็น การกระทำที่ถูกต้อง นโยบายต่างประเทศเรายึดถือหลักการเป็นธรรมและถูกต้อง หลักการของกฎหมายระหว่างประเทศ กฎบัตรสหประชาชาติ..."⁶⁸

⁶⁶ เจียน ชีระวิทย์, "การเมืองเกี่ยวกับประเทศกัมพูชา," เอเชียปริทัศน์ (กันยายน – ธันวาคม 2528), หน้า 26.

⁶⁷ "คุยกับ พล.อ.อ.สิทธิ เสวตศิลา," วารสารสารธรรม (2526): 208.

* ในขณะนั้น อาเซียนได้มอบหมายให้นายมอคคาร์ กุสุมา อาตมาดชา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของอินโดนีเซีย เป็นผู้แทนในการเจรจากับเวียดนาม

⁶⁸ จัดรายการสนทนาปัญหาบ้านเมือง, คณะกรรมการ, ไทยกับการแก้ปัญหา กัมพูชา โดย พล.อ.อ.สิทธิ เสวตศิลา พล.ท.ชวลิต ยงใจยุทธ และน.ต.ประสงค์ สุ่นศิริ, หน้า 30-31.

ในการช่วยเหลือเวียดนามให้ตั้งเวียดนามมาเจรจาทางสันติกับเรา เพราะเป็นวิธีที่ถูกต้องนี่คือ วิธีทางการเมืองที่เราดำเนินอยู่...”⁷⁰

ในช่วงต้นทศวรรษของปี พ.ศ. 2530 สภาพแวดล้อมระหว่างประเทศได้เปลี่ยนแปลงไป สงครามเย็นใกล้จะยุติ เห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงในยุโรปตะวันออก ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจที่เริ่มมีความสำคัญขึ้นมาเท่าเทียมกับปัญหาการเมืองและความมั่นคง⁷¹ ดังนั้น ไทยและอาเซียนจึงพยายามดำเนินการโน้มน้าวให้สหภาพโซเวียตลดการให้ความช่วยเหลือแก่เวียดนาม เพื่อให้เวียดนามยอมถอนทหารออกจากกัมพูชา ดังจะเห็นได้จากการดำเนินนโยบายต่างประเทศของท่านพลเอกเปรมที่ได้ไปเยือนสหภาพโซเวียตในช่วงต้นทศวรรษของปี พ.ศ. 2530 เพื่อเจรจาขอความร่วมมือจากสหภาพโซเวียต ดังคำกล่าวสุนทรพจน์ของท่านนายกฯ ที่กรุงมอสโก เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2531 ดังนี้

“...ในการนี้ ผมเชื่อว่าหากสหภาพโซเวียตได้มีบทบาทในทางสร้างสรรค์โน้มน้าวให้มีการแก้ไขปัญหากัมพูชาตามวิธีทางดังกล่าว ดังที่ได้มีบทบาทนำในการแก้ไขข้อขัดแย้งในอัฟกานิสถานมาแล้ว ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็จะรู้สึกขอบคุณและอาเซียนเองก็จะมีความรู้สึกที่ดีกับสหภาพโซเวียต ซึ่งความรู้สึกที่ดีนี้จะเป็พื้นฐานที่มั่นคงเพื่อพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจและอื่นๆ ระหว่างสหภาพโซเวียตกับประเทศอาเซียนทั้งในกรอบทวิภาคีและในกรอบลุ่มน้ำแปซิฟิกต่อไป... ในฐานะหัวหน้ารัฐบาลไทย ผมยืนยันได้ว่า เราไม่ประสงค์จะกีดกันประเทศมหาอำนาจที่จะเข้ามามีบทบาทในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่สิ่งที่เราต้องการคือ บทบาทที่สร้างสรรค์ของประเทศมหาอำนาจ ผมเชื่อว่า หากสหภาพโซเวียตสามารถช่วยสร้างสันติภาพที่แท้จริงด้วยการช่วยแก้ปัญหากัมพูชาให้ลุล่วงไปแล้ว สหภาพโซเวียตก็จะเป็นที่ยอมรับโดยประเทศในภูมิภาคนี้ว่าเป็นประเทศมหาอำนาจที่มีบทบาทสร้างสรรค์ และเป็นประเทศมหาอำนาจที่ทุกประเทศในภูมิภาคควรพัฒนาความร่วมมือและกระชับความสัมพันธ์ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นต่อไป...”⁷²

⁷⁰ "คุยกับ พล.อ.อ.สิทธิ เสวตศิลา," วารสารสาธิต (2526): 208.

⁷¹ น.ค. ประสงค์ สุ่นศิริ, "การดำเนินนโยบายต่างประเทศกับปัญหาด้านความมั่นคง," วารสารสาธิต :29.

⁷² สุนทรพจน์ของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ “สันติภาพและความมั่นคงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” ณ สถาบันความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ กรุงมอสโก วันที่ 17 พฤษภาคม 2531 ใน ประมวลสุนทรพจน์ ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์, หน้า 110-111.

นอกจากนี้ ยังมีการดำเนินการแก้ไขปัญหากัมพูชาด้วยมาตรการทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การระงับการติดต่อค้าขายกับเวียดนามและรัฐบาลเฮง สัมริน และการกำหนดรายการสินค้ายุทธปัจจัยจำนวน 273 รายการที่ห้ามส่งออกไปยังลาวก่อนที่จะได้รับอนุญาตจากกระทรวงพาณิชย์ เพื่อป้องกันไม่ให้สินค้าเหล่านั้นถูกส่งต่อไปยังเวียดนามและกัมพูชา เนื่องจากในขณะนั้นรัฐบาลไทยและกระทรวงการต่างประเทศเชื่อว่า วิธีการดังกล่าวนี้จะช่วยเพิ่มแรงกดดันให้เวียดนามและรัฐบาลเฮง สัมรินประนีประนอมและปฏิบัติตามข้อเสนอของอาเซียนในการแก้ไขปัญหากัมพูชา⁷³

กล่าวโดยสรุป ทักษะของผู้นำและผู้มีส่วนในการกำหนดนโยบายของไทยต่อกัมพูชา ในสมัยรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ มองโดยภาพรวมได้ว่า พลเอกเปรม, พล.อ.อ.สิทธิ และ น.ต.ประสงค์ มีทักษะที่มองว่าเวียดนามเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของไทยอย่างร้ายแรง แสดงให้เห็นจากการเข้าไปยึดครองขยายอิทธิพลในกัมพูชา การบ่อนทำลายเสถียรภาพและความมั่นคงทางการเมืองของไทย การรุกรานและคุกคามความมั่นคงไทยตามแนวชายแดน และอาจจะขยายตัวเป็นการรุกรานพรมแดน นอกจากนี้ยังมีปัจจัยในด้านการรับรู้ถึงเป้าหมายและพฤติกรรมของเวียดนามในอดีตที่ย้อนไปในสมัยโฮจิมินห์ที่ต้องการจะจัดตั้งสหพันธ์อินโดจีน ดังนั้นนโยบายของไทยต่อกัมพูชาในยุคนี้จึงเน้นนโยบายเป็นมิตรรอบด้านเพื่อต่อต้านภัยคุกคามจากเวียดนาม โดยนโยบายหลักๆ ที่สำคัญ คือ การสร้างความร่วมมือและความเป็นปึกแผ่นของอาเซียน การยึดถือในหลักการและมติของสหประชาชาติ ในการรับรองรัฐบาลกัมพูชาประชาธิปไตย และการให้กัมพูชาที่มีความเป็นกลาง มีสิทธิในการกำหนดใจตนเอง และการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยวิถีทางการเมืองและการทูต โดยการขอความร่วมมือและการสนับสนุนจากประเทศมหาอำนาจและประเทศพันธมิตรต่างๆ เพื่อกดดันให้เวียดนามถอนทหารออกจากกัมพูชา นอกจากนี้รัฐบาลไทยก็ได้ให้การสนับสนุนการจัดตั้งรัฐบาลผสมของเขมรสามฝ่ายให้เป็นรัฐบาลผสมกัมพูชาประชาธิปไตย ส่วนนโยบายภายในประเทศด้านการทหารก็มีการเตรียมพร้อมกองกำลังตามแนวชายแดน โดยได้รับการสนับสนุนทางด้านอาวุธจากสหรัฐอเมริกา ด้านการเมืองภายในผู้นำไทยก็ได้ใช้การดำเนินนโยบายปราบปราม ผกค. และพ.ค.ท. ด้วยวิถีทางการเมือง

⁷³ สุรัชย์ ศิริไกร, “บทบาทของผู้นำในการกำหนดนโยบายต่างประเทศ: การดำเนินนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณต่อกัมพูชา,” ใน ปัญหาผู้นำกับกระบวนการกำหนดนโยบายแห่งชาติ. สายทิพย์ สุคติพันธ์, บรรณาธิการ (กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534), หน้า 131-132.